

Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorralduste plaani raport

Rõuge valla haridusvõrgu ümberkorraldamise plaani raportisse on koondatud haridusvõrgu ümberkorralduse põhjused, hetkeolukorra statistika ja taustaandmed, mille põhjal on analüüsitud lahendusvariante ning lisatud on kaasamiskohtumiste ülevaade. Haridusvõrgu otsused on volinike jaoks ühed keerukamad ning seega on oluline, et iga volinik saaks enda jaoks vajalikke argumente otsuse langetamiseks.

Koostas: Marika Saar
hea hariduskorralduse konsultant
(MS Inspire OÜ) koostöös
Rõuge valla haridus- ja kultuurinõunik
Silva Stepanovaga

Jaanuar 2024

Teemad

1.	Haridusvõrgu ümberkorralduse põhjused ja eesmärk.....	2
2.	Lahendusvariandid ja nende võimalused ja ohud.....	4
2.1	Juhtimise ühendamisega kaasnevad võimalused ja ohud	7
2.2	Õppekoha sulgemisega kaasnevad võimalused ja ohud	11
2.3	Varstu ja Mõniste koolide fookus.....	13
3.	Soovitused haridusvõrgu ümberkorraldusteks	17
4.	Lahendusvariantide finantsmõju	17
5.	Kaasamiskohtumised.....	23
6.	Hetkeolukorra statistika ja taustaandmed	25
7.	Kasutatud allikad	52

1. Haridusvõrgu ümberkorralduse põhjused ja eesmärk

Haridusvõrgu ümberkorralduste eesmärk on tagada hariduse jätkusuutlikkus piirkonnas ning kasutada haridusvaldkonna ressursse otstarbekamalt, suunates senisest enam vahendeid õppe- ja arendustegevusse, tugiteenustesse ning konkurentsivõimelisematesse palkadesse. Haridusvõrgu ümberkorraldustest me räägime seetõttu, et meil on nii riigis kui Rõuge vallas ees väljakutsed, mille lahendamiseks on vajalik teha muudatusi. Järgnevalt on kirjeldatud mõningaid olulisemaid väljakutseid.

Vähenev laste arv. Prognoosid näitavad, et 5.-19. aastaste laste ja noorte arv on aastaks 2035 pooltes maakondades 20-30% väiksem¹. Ka Rõuge vallale koostatud rahvastikuprognosis näitab laste arv kahanemist: aastaks 2035 on prognoos kuni 14. aastaste laste seas 10% väiksem kui aastal 2021 last, võttes arvesse rändeprognosi² siis on vähenemise oht lausa 39% 2021. aastast (joonis 1 ja 2). Tabelis 12 on näha, et iga järgmine nii I kui II kooliaste on väiksem kui praegune III kooliaste (II kooliaste on 24 lapse võrra väiksem ning I kooliaste on III kooliastmest 40 lapse võrra väiksem). Vaadates reaalseid sündesid tabelis 14, siis on näha, et 2024.-2026. aastatel on laste arv I kooliastmes 112 last (25 last vähem kui hetkel III kooliastmes) ning 2027.-2029 on I kooliastme suurus 97 (40 last vähem kui hetkel III kooliastmes).

Luu kindlustunne hariduse jätkusuutlikkuseks. Pikalt kestev otsustamatus ning pidevad arutelud haridusvõrgu ümberkorralduste üle loob kogukonnas ebakindlust ning lapsevanemad võivad teha otsuseid teiste koolide kasuks. Oluline on langetada pika perspektiiviga otsused, mis loovad kindlustunnet tulevikuks. Rõuge valla puhul on kõige keerukamad Varstu ja Mõniste piirkonnaga seotud otsused, mille eesmärk on pikas perspektiivis 9. klassilise tugeva põhihariduse andmine nimetatud piirkonnas.

Kvalifikatsiooniga õpetajate ja tugispetsialistide puudus. Rohkem kui kolmandik õpetajatest jõuab kümne aasta pärast pensioniikka või on pensionieas juba praegu. Uute kvalifitseeritud õpetajate nappus on eriti terav maapiirkondades, mis võib edaspidi süvendada maa- ja linnakoolide vahelisi kvaliteedilõhesid. Oludes, kus mitmel pool on õpetajate järelkasvu nappus, töötab ca 40% õpetajatest osakoormusega.³ Ka Rõuge vallas oli 2022. aastal õpetajate kvalifikatsioonile vastavus keskmiselt 69,7% (joonis 7), mis on madalam Eesti keskmisest ning 39. aastaste ja nooremate õpetajate osakaal oli 2022. aastal 15,8% (Eesti keskmine oli 26,1%) (joonis 8). Rõuge valla keskmises arvestuses on ka Leiutajate Külakooli näitajad. Koolides, kus saab pakkuda aineõpetajale väga väikest koormust, võib olla keerukas kvalifitseeritud õpetajate leidmine. Rõuge valla õpetajate vanuseline koosseis näitab, et juba 2022/2023 õppeaastal oli vanuselises jaotuses „60 ja vanemad“ 15 õpetajat ning vanusevahemikus „50-59 aastat“ oli 29 kooliõpetajate (tabel 16) – õpetajate järelkasv muutub järjest aktuaalsemaks.

¹ Miks on haridusvõrgu muudatused vajalikud?

² Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks

³ Ibid.

Laste huvidest lähtumine. Erivajadustega laste toetamiseks on keerulisem leida kvalifitseeritud spetsialiste väikeses koolis, kuna koormus on spetsialistil väike. Lapse huvides on kindlasti suurem valikuvabadus nii vabaainete kui huviringide osas, mida saab enam pakkuda koolis, kus on rohkem lapsi. Lisaks on lastel suuremas koolis võimalik rohkem suhelda omaealiste lastega ning õppemeetodina saab kasutada senisest enam meeskonnatööd. Ka liitklassides õpetamise vajadus suuremates koolides kaob ning tekib pigem võimalus luua tempo- ja tasemerühmi.

Madalad palgad (juhid, õpetajad ja muu personal). Kui võrrelda tänaseid hariduskulusid prognoosiga 2035. aastaks, siis kulude kasv ühe maakoolis õppiva õpilase kohta on Eestis üks suurimaid Euroopa Liidus⁴. Rõuge valla õpetajate keskmine palk moodustab riigi keskmisest (1828 €) palgast juunikuus 2023. aastal 101,1%, kuid 12 omavalitsuses on õpetajate keskmine palk 120-130% Eesti keskmisest palgast. Rõuge vallast veel madalam keskmine õpetajate palk on kümnes omavalitsuses (allikas: KOVide kasutuses olev keskmiste palgade tabel). Kuid paljud Rõuge valla lasteaedade õpetajate abid saavad vaid miinimumpalka. Riik annab õpetajate miinimumpalgale kaasa 17,1% täiendavaid vahendeid, mis aga koolide eelarves täiendava võimalusena ei kajastu, sest õpetajate palgarahaks riigipoolsest toetusest Rõuge vallas nagunii ei jätku.

Fookus õppe- ja arendustegevusele. Rõuge valla neljas koolis on kokku 2,4 õppejuhti, igas koolis ei ole haridustehnoloogi arendus- ja/või projektijuhte, kes aitaksid direktoritel tegeleda senisest enam õppe- ja arendustegevusega. Juhtimise ühendamise loob võimaluse töö ümberkorraldamiseks ning fookust saab panna strateegilisemale õppearendusele. Täpsemalt on kirjeldatud tänast ja tulevast võimalikku struktuuri tabelites 8, 9 ja 21.

Ressursside ebamõistlik kasutamine. Õppeasutuste juhtimise ühendamine võimaldab vabastada vahendeid töötajate palgade tõstmiseks ning vajalike täiendavate ametikohtade loomiseks (tabel 8 ja 9). Varstu ja Mõniste eraldi koolihoonetes koolide pidamine kulutab ebaotstarbekalt nii personali- kui majandamiskuludeks minevaid ressursse. Samuti on ebamõistlik teha erinevates koolides sarnaseid tegevusi (nt dokumentide haldus, andmete koondamine/edastamine), mida on vaja teha seoses sellega, et tegemist on eraldiseisvate asutustega.

Haridusasutuste erinev rahastamine. Koolidel ja lasteaedadel on erinevad töötajate koosseisud (nt halduspersonal), esineb killustatust ning kompetents on haridusasutustes ebaühtlane ning eelarved on kujunenud varasematest kokkulepetest lähtuvalt. Õpetajate ja õpilaste suhtarvud on kooliti erinevad (Haanja koolis on ühe õpetaja kohta 7,4 last; Rõuge koolis on ühe õpetaja kohta 8,9 last; Mõniste koolis on ühe õpetaja kohta 6,5 last ja Varstus on ühe õpetaja kohta 6,3 last) (arvestatud 10.11.2023 õpilaste arvu ja õpetajate koormuste põhjal; varasemad suhtarvud on toodud joonisel 4) ning see teeb keerukaks ka ühtse palgasüsteemi ja täiendava tasustamise süsteemi loomise. Kooli tõhusaks ja tulemuslikuks pidamiseks oleks soovitatav 10 kuni 15 õpilast õpetaja kohta⁵.

⁴ *Ibid.*

⁵ Koolide ja koolivõrgu efektiivsus.

2. Lahendusvariandid ja nende võimalused ja ohud

Haridusvõrgu ümberkorraldamise lahendusi on mitmeid ning need on ka erineva kaaluga. Soovituslikud lahendusvariandid on pigem jõulised ning loodetavasti annavad stabiilsuse pikemaks ajaks, et koolid ja lasteaiad saaksid tegeleda sisulise õppetöö ja haridusuuendustega. Soovituslikud lahendusvariandid töötavad kõige paremini koosmõjus, kui soovitakse muuta ühte osa neist, siis tuleks uuesti üle vaadata kogu muudatuste plaan.

Tabel 1. Soovituslikud lahendusvariandid

<p style="text-align: center;">RÕUGE KOOL 1 asutus 3 õppekohta*</p> <p>*Varstu või Mõniste koolid sisuliselt liidetakse ning üks nendest õppekohtadest kaob ning piirkonnas säilib tugev 9. klassiline põhikool</p>	<p style="text-align: center;">RÕUGE LASTEAED 1 asutus, 7 õppekohta, 11 rühma</p>
PÕHJENDUSED	PÕHJENDUSED
<p>Rõuge valla juhtimise ühendamisel õpiks koolis kokku 347 õpilast. Hiljuti Arenguseire Keskuse poolt avaldatud raport ütleb, et soovituslik põhikooli suurus on 300-400 õpilast.⁶ Ühtlasi toob koolide ühendamine kaasa väga palju võimalusi, millest on antud põhjalikum ülevaade samas peatükis. Olulisemad võimalused on koolide strateegilisem juhtimine ning ressursside optimaalsem kasutamine ning suunamine õppearendusse. Varstu ja Mõniste koolides õpib kokku 98 last ning selleks, et piirkonnas säiliks ka tulevikus põhiharidus, on mõistlik koolid liita. Koolide liitmisel jäävad kõikide klasside suurused alla Eesti keskmisele klassitäituvusele. Piirkonnas on järgnevatel aastatel tulemas stabiilselt õpilasi, kuid selle aasta sündivus näitab juba tõsist langust.</p>	<p>Ühtse juhtimisega lasteaed saab luua ühtse vastuvõtukorra ning lasteaialaste järjekorra. Seega tekib ka omavalitsusel tervik ülevaade lasteaialaste avaldustest ja saab paremini teenuseid planeerida.</p> <p>Ühtse asutuse alla lasteaiarühmade koondamine annab võimaluse spetsialiseeruda alushariduse arendamisele ning kvaliteedi tõstmisele. Võimalus on tugevdada õppearenduse poolt ning ühtlustada lastevanemate jaoks tingimusi erinevates lasteaedades. Võimalus luua hoolekogu, kus on ainult lasteaialaste vanemad ning seega on tagatud lapsevanemate kaasatus.</p> <p>Koolides põhikohana töötavad muusika- ja liikumisõpetajad saavad jätkata lasteaedades tundide andmist.</p>

Ühte ja ainsat lahendust haridusvõrgu muudatuste puhul ei ole, seega on võimalusi veel mitmeid. Tabelis 2 on lühidalt selgitatud, miks need lahendusvariandid jäid kõrvale. Arutelu käigus saab vajadusel tulla nende juurde tagasi.

Tabel 2. Alternatiivsed lahendusvariandid

<p>RÕUGE KOOL koos lasteaedadega, sh Rõuge lasteaed</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rõuge lasteaiarühmad kokku on piisavalt suur asutus, et olla iseseisev ning keskenduda
---	--

⁶Eesti põhikoolide tõhusus ja seda kujundavad tegurid

<p>1 asutus</p>	<p>alushariduse arendamisele. Lasteaiad ja koolid tegutsevad erinevate seaduste alusel ning kogemused näitavad, et ühtses asutuses kipuvad lasteaiad jääma kooli varju. Kaks erinevat hoolekogu võimaldavad rohkem inimesi kaasata haridusellu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühel juhul on korraga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks. • Ühe asutusena on juhtimiskulu väiksem (1 direktor 2 direktori asemel).
<p>RÕUGE KOOL koos Haanja, Varstu ja Mõniste kooli juurde kuuluvate lasteaiarühmadega</p> <p>RÕUGE LASTEAED</p> <p>2 asutust</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jättes Rõuge lasteaia eraldi asutusena ning koolide juurde kuuluvad rühmad eraldi, ei teki ühte terviklikku alushariduse keskust ning lasteaia järjekorda, kus oleks ühiselt läbi mõeldud vastuvõtukord, kodukord - jätkub erinev lähenemine ja killustatus. Ühel juhul on korraga vastutus nii alus- kui põhihariduse arendamiseks.
<p>RÕUGE/HAANJA KOOLI juhtimise ühendamine, VARSTU/MÕNISTE KOOLI juhtimise ühendamine</p> <p>RÕUGE LASTEAED</p> <p>3 asutust</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Variant tuleks kaalumisele, kui Mõnistes ja Varstus oleks jätkusuutlik pidada kahte kooli, kuid paraku näitavad andmed, et piirkonnas on lapsi ühe kooli jagu. Seega pole mõistlik liita ka Rõuge ja Haanja kooli ning jätta Varstu/Mõniste kool üksinda eraldi juhtimise alla, sest tegemist on vaatamata koolide juhtimise ühendamisele siiski väikese kooliga (kokku 98 õpilast). Varstu ja Mõniste lasteaedades käib kokku 41 last.
<p>HAANJA/MÕNISTE-VARSTU KOOLI ühendamine</p> <p>RÕUGE KOOL ja RÕUGE LASTEAED eraldi asutused</p> <p>3 asutust</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ettepanek tehti lähtudes põhimõttest, et mõlemad koolid on lasteaed-põhikoolid ning seega on olemas sarnane haridusasutuse kogemus. Kuid see ühendamine tundub liialt kunstlik, sest ei teki ühtset tervikut ja identiteeti ning juhtimise ühendamisest tekkivad võimalused ei võimendu piisavalt.
<p>VARSTU ja/või MÕNISTES jääb alles 6-klassiline kool</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Varstu ja Mõniste piirkond on kaugel Rõuge koolist ning seega ei ole põhjendatud 6-klassilise kooliga jätkamine. Rõuge valla lähiminevikus on näiteid, kuidas 6-klassiliseks kooli muutmine viis kooli hääbumiseni. Seega ei ole mõistlik ka ühe kooli jätkamine 6-klassilisena, otsustades kohe jätkata piirkonnas ühe tugeva 9-klassilise kooliga annab võimaluse ressursse suunata otstarbekamalt. Hea kättesaadavuse kriteerium põhikooli puhul on kuni 15 km.⁷ Rõuge põhikooli ja Varstu/Mõniste põhikooli vahemaa on 21-31 km ning Mõniste kooli ja Varstu kooli vahemaa on

⁷ Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes. 2015

	10 km. Mõniste küla ja Varstu kooli vaheline vahemaa on 6 km.
--	---

Ümberkorraldamise õiguslikud alused⁸

Haridusasutuste ümberkorraldamisel lähtutakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGS) §-st 80. Rõuge valla haridusasutuste tegevuse ümberkorraldamise puhul oleks tegemist koolide liitmisega. Vastavalt PGS § 80 lõike 2 punktile 2 tähendab koolide liitmine, et kool või koolid liidetakse teise kooliga ja liidetav kool või liidetavad koolid lõpetavad tegevuse.

PGS § 80 lõige 8 sätestab, et ühe asutusena tegutseva üldhariduskooli ja lasteasutuse ning ühe asutusena tegutseva üldhariduskooli ja huvikooli ümberkorraldamisel ja tegevuse lõpetamisel kohaldatakse PGS-s sätestatut.

Enne koolide liitmist jaotatakse nii Haanja Kool, Mõniste Kool kui Varstu Kool (kõigi tegutsemise vorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena) kaheks eraldi üksuseks - põhikool ja lasteaed -, millest kooliosa liidetakse Rõuge Põhikooliga ja lasteaiaosa Rõuge Lasteaiaga.

⁸ Mida arvestada haridusvõrgu ümberkorralduse otsuseid tehes?

2.1 Juhtimise ühendamisega kaasnevad võimalused ja ohud

Juhtimise ühendamine on suur muudatus, eelkõige juhtide ja personali jaoks. Iga selline muudatus võimaldab üle vaadata, kuidas meil asjad täna toimivad ja kuidas saaks üheskoos paremini teha. Sisend on kokku pandud talgupäevade "Õpe ei lõpe 2" arutelult ja hoolekogude kohtumiselt ning konsultandi kogemusel põhinevalt.

Tabel 3. Juhtimise ühendamise võimalused ja ohud erinevatest vaatenurkadest

	Võimalused	Ohud
Üldine	<ul style="list-style-type: none"> • Võimalus luua ühist identiteeti ja ühtsustunnet • Uus juhtimiskultuur • Juht saab keskenduda senisest enam strateegilisele planeerimisele ja juhtimisele, sest igapäeva probleemide lahendamiseks on senisest enam meeskonda (igas hoones peab olema vastutav juht) 	<ul style="list-style-type: none"> • ühest juhust sõltub kõigi koolide edukus • mitme maja juhtimine on keerukas • majade eripärade säilitamine on omaette väljakutse • nimeküsimus
Õpilane	<ul style="list-style-type: none"> • kolmandas kooliastmes võimalus pakkuda senisest enam valikaineid • ühisüritused, õpilaste ühised väljasõidud • maakondlikel võistlustel tugevad meeskonnad • paremad võimalused HEV lastele • paremad võimalused olümpiaadide ettevalmistusteks • oma valla parem tundmine 	<ul style="list-style-type: none"> • vähem õpilasi on kaasatud kooli esindama • meeskonnamängudes võivad õpilased välja jääda • direktoriga ei saa suhelda igapäevaselt, kaob autoriteet direktori ees

<p>Õpetaja, sh tugispetsialistid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● õpetajate võimalus süvenenumalt oma ainet anda (nt täiskoha võimaldamisel erinevate õppekohtades); spetsialiseerumine ● kogemuste, parimate praktikate ja õppematerjalide jagamine ● koolituste jt ühissündmuste ühiselt planeerimine ● parem ja paindlikum korraldada õpetajate tööd ja asendamisi (ressursi optimeerimine) ● võimalik leida nii täiskoormusega, kui ka osakoormusega tööd ühes koolis ● erialaõpetajad saaksid panustada ühe kooli arengusse ● karjäärivõimaluste teke (projektijuht, haridustehnoloog, õppejuht, ainesektsioonide juht) ● ühtne tulemustasustamise süsteem 	<ul style="list-style-type: none"> ● mitme õppekoha vahel liikumine võib muuta töö pingelisemaks ning logistika keerulisemaks. ● vähem aega ühisüritustesse panustada ● side kogukonnaga nõrgeneb
<p>Kogukond, sh lapsevanemad</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● vanemakoolitusteks paremad võimalused ● suurem sidusus kogukondade vahel ● ülekoolilised ühisüritused ● kohapärimuse jagamine teistega ● info läbi ühtse koolilehe jõuaks paljudeni 	<ul style="list-style-type: none"> ● lapsevanema hääl lahustub suures hoolekogus ära, väiksem kaasatus kooliellu ● kooli omanäolisus hägustub ● piirkonna kohaidentiteedi ja omakultuuri edasikandmine satub ohtu

Hariduskorraldus	<ul style="list-style-type: none"> ● ühtse õppekava loomine ● võimalus paremini kasutada erinevaid hooneid ja inventari- see loob eeldused ressursside efektiivsemaks kasutamiseks. ● parem planeerida ühiselt hoonete haldamist ja toitlustamist ● tekib juhtkond, kus saab rohkem jagada vastutust ülesannete mitte asukoha/asutuse põhiselt ● rohkem võimalusi meeskonnatööks, senise ühe/kahe spetsialisti asemel on sarnaseid spetsialiste rohkem, nt aineseksioonid, tugimeeskond. Sünergia läbi koostöö. ● bürokraatia vähenemine- erinevaid nn kohustuslikke dokumente tuleb teha ühele asutusele 	<ul style="list-style-type: none"> ● bürokraatia ja hierarhia suurenemine- igapäevatöös võivad muutuda protsessid ja otsuste tegemised aeglasemaks ja keerukamaks, võib lisanduda bürokraatiat kvaliteedi ühtlustamiseks ● võimaliku organisatsioonikultuuride ja väärtuste konflikti tekkimine- kui majad on väga erineva organisatsioonikultuuriga ja tuginevad erinevatel väärtustel, siis võib ette tulla konflikte. Koolid võivad omada erinevaid lähenemisviise ja traditsioone, mis võivad takistada sujuvat üleminekut ühtse juhtimise alla. ● tunniplaani on keerukam teha ● infoliikumine võib halveneda
Eelarve	<ul style="list-style-type: none"> ● ühendamise mõju eelarvele saab arvutada peale uue võimaliku juhtimisstruktuuri arutelu ning olemasolevate koolide struktuuride analüüsi (järgmine etapp) ● võimalus lahendada tekkinud säästust erinevaid kitsaskohti (tugispetsialistid, õppearendus jt) ● võimalus viia palgad konkurentsivõimelisemaks 	<ul style="list-style-type: none"> ● kulude kokkuhoid on marginaalne ● suurenevad kulud transpordile

Ühendasutuse Rõuge Lasteaed loomine. Tähendab sisuliselt, et koolide juurest lahutatakse lasteaiarühmad (Mõniste, Varstu, Haanja).

Võimalused:

- Lasteaedade ühise juhtimise alla viimine aitab seada fookuse alusharidusele, sest koolide ja lasteaedade ühise juhtimise puhul tuuakse välja kõige sagedamini seda, et alusharidus jääb tahaplaanile
- võimaldab tekitada lasteaedades ülevallaliselt ühtse kvaliteedi, kodukorra, vastuvõtukorra ja järjekorra
- võimaldab tööle võtta täiskoormusega õppejuhi
- Võimaldab majandada strateegilisemalt (nt on inventari, koolituste, õppevahenditeks rohkem ressursi, mida saab planeerida paremini erinevate õppekohtade vajadustest lähtuvalt)

Ohud:

- tekib ühte majja nõ mitu juhti - koolijuht ja lasteaiajuht;
- keerulisem halduskulude arvestus, kuna mitmed lasteaiarühmad asuvad koolimajadega samas majas, samas on kogemus vallal juba kulude jaotamisel olemas. Pigem on kokku vaja leppida, kes vastutab hoone haldamise eest;
- majades ei ole igapäevaselt juhti olemas.

2.2 Õppekoha sulgemisega kaasnevad võimalused ja ohud

Kindlasti kõige suurema mõjuga otsus kogukonna elujõulisusele, seda kaaludes peab tõsiselt mõtlema, kuidas seda kogukonnatunnet hoida peale otsust. Kindlasti on oluline analüüsida laste koolitransporti, et liikumine võimalikult mugavaks teha. Oluline on ka, et me ei "tühistaks" ühte kooli, vaid sisuliselt tekiks kool, kus oleks mõlemast koolist parim kaasa võetud. Sisend on kokku pandud talgupaevade "Õpe ei lõpe 2" arutelult ning konsultandi kogemusel põhinevalt.

Tabel 4. Õppekoha sulgemisega kaasnevad võimalused ja ohud.

	Võimalused	Ohud
Üldine	<ul style="list-style-type: none"> • Piirkonna laste arv võimaldab pakkuda jätkusuutlikumat kvaliteetset haridust ühes koolimajas (NB! Arvestama peab ka, et naabervalla kool asub lähedal) 	<ul style="list-style-type: none"> • kodulähedane kool kaob • vanemad otsustavad lapsed viia hoopis mujale kooli
Õpilane	<ul style="list-style-type: none"> • Laste arv klassis/koolis on mõistlikum, mis võimaldab rohkem arendada laste sotsiaalseid oskuseid, pakkuda rohkem valikuvariante, suurendada õpitegevuse tulemuslikkust. • lastel on võimalus minna lähedale kooli, kus on rohkem õpilasi ja rohkem valikuvõimalusi ning kool asub mõistlikus kauguses (10 km) • paremad sotsiaalse suhtlemise võimalused • meeskonnamängude võimalused • tempo ja/või tasemerühmad • üksteiselt õppimise võimalused • rohkem huviringe • konkurentsi tekkimine • hea õppekeskkond 	<ul style="list-style-type: none"> • koolitee võib pikeneda • suuremas kollektiivis võib esineda kohanemiskursi ja ka kiusu • suured klassid • individuaalse toetamise võimalused vähenevad • vaba aega võib jääda vähemaks

Õpetaja, sh tugispetsialistid	<ul style="list-style-type: none"> • õpetajate koormus võib suureneda (pole enam osakoormust) • võimalus erinevate õppemeetodite kasutamiseks • personali valikuvõimalused suurenevad 	<ul style="list-style-type: none"> • töökohtade arv piirkonnas väheneb • ei jõua iga lapseni (klassis lapsi rohkem) • läbipõlemise oht suureneb • väga head spetsialistid võivad lahkuda
Kogukond, sh lapsevanemad	<ul style="list-style-type: none"> • suurem kogukond • luua erakool 	<ul style="list-style-type: none"> • kogukonnale see emotsionaalselt keeruline, kui kool kaob. Tuleb analüüsida, kas ja kuidas on võimalik seda kompenseerida • mis saab olemasolevast koolimajast? • kogukonnal emotsionaalselt keeruliste teenuseid jääb piirkonnas vähemaks • koolitee pikenemine • lastevanemate logistika võib muutuda keerulisemaks • piirkonna hääbumine, noored pered lahkuvad • piirkonna atraktiivsus väheneb, inimesed ei koli enam maale
Hariduskorraldus	<ul style="list-style-type: none"> • liitklassides õpetamise vajadus väheneb 	.
Eelarve	<ul style="list-style-type: none"> • Kulude kokkuhoid on märgatav. Vaja teha täpsemad arvutused. 	

2.3 Varstu ja Mõniste koolide fookus

Varstu ja Mõniste piirkonnas on mõistlik koolid sisuliselt liita ning jätkata ühe tugeva põhikoolina. Kogukondades on peamine vaidlus selle üle, kus koolimajas ühise kooli pidamine peaks jätkuma. Veel ei ole jõutud ka aruteludeni, millised väärtused, traditsioonid ja põhimõtted uude kooli kaasa võtta.

Järgnevas tabelis on toodud argumendid, mis räägivad kummagi koolimajas koolipidamise jätkamise kasuks ja kahjuks. Arvestatud on asukoha, laste arvu ja õppekeskkonna taristu argumentidega. Teadlikult oleme jätnud kõrvale õppetöö sisu, sest siin saab võtta parima kaasa olenemata sellest, millises majas kool tegevust jätkab. Neli õpetajat töötab juba täna nii Mõniste kui Varstu koolis.

VARSTU KOOL

Varstu kasuks:

- hea asukoht: lühem tee maakonnakeskusesse (huvikoolid, spordikoolid, töökohad); paljudel õpilastel on võimalik tulla jalgsi kooli;
- heas korras koolihoone;
- head sportimisvõimalused - võimla; staadion; seiklusrada; välijõusaal
- lasteaed; raamatukogu (koolihoones);
- koolimajja saab lisaks kooli funktsioonile tuua lasteaia ja võtta hoone ristkasutusse peale kooli näit täiskasvanute huviringide vaates andes majale kogukonnakeskuse funktsiooni ja luues nii lisandväärtust kõigile;
- mahetoidu pakkumine ja kooliaia projekt;
- Mõniste külas elavate laste jaoks jääb Varstu kodulähedaseks kooliks, sest vahemaa 5-6 km;
- paremad ühistranspordi ühendused, mis võimaldavad ka peale kooli iseseisvalt koju minna

Varstu kahjuks:

- toitlustamine toimub praegu kultuurikeskuses; selle viimine koolimajja nõuab ühekordset investeeringut
- toitlustamise majandamiskulud on hetkel suuremad kui Mõnistes (lisanduvad osaliselt kultuurikeskuse hoone halduskulud)
- väiksem laste arv lasteaias; küsimus lasteaia tulevikus

MÕNISTE KOOL

Mõniste kasuks:

- heas korras koolihoone; optimaalsem suurus
- suurem lasteaialaste arv
- lasteaed on samas majas, kui kool kaob, siis peab maja siiski edasi kütma
- köök ja söögisaal on samas majas

- muusikapesa samas majas (huviharidus)
- staadion (2009 rekitud), miniarena (2016), väljõusaal (2022)
- rahvamajas on pidulik aula
- Kuutsi raamatukogufond anti üle koolile
- muuseumiga tihe koostöö (ei vaja täiendavat transporti)
- Kuutsipalu metsas on suusa- ja jooksurajad, mägi slaalomi harjutamiseks (soodustab õuesõppimist ja sportimist)

Mõniste kahjuks:

- hoonele on lihtsam leida uut funktsiooni
- puudub täismõõtmetes võimla (Varstus on paremad sportimisvõimalused)
- Varstu ja Võru vahel elavate õpilaste jaoks jääb Kuutsi liiga kaugeks ja liikuma hakatakse pigem tõmbekeskuste suunas (Rõuge, Võru)

Laste elukohad ja õppimine Varstu koolis ning Mõniste koolis, lasteaialaste elukohad ning kolme aasta sünnid on märgitud kaardile joonistel 9-11. Interaktiivse kaardiga on võimalik tutvuda siin lingil: https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1x-OJqVCG4Y5pV1O4XoWL8_RvS8sSqqA&usp=sharing

Lingil oleval kaardil on näha täpselt laste arv vasakul olevast tulbast, kaardil ei ole kõiki lapsi visuaalselt näha, sest rohkemate laste arvu puhul samas elukohas on need ringid üksteise all peidus.

Lisainfot koolide kohta –

Mõniste Kool <https://www.haridussilm.ee/ee/valdkondlikud-raportid/kooli-raport/pohikool>

Varstu Kool <https://www.haridussilm.ee/ee/valdkondlikud-raportid/kooli-raport/pohikool>

Muudatuste tagajärjed tuleb kogukonnale koostöös leevendada ning läbi tuleb mõelda koolihoone kasutus tulevikus. Arutama peab ka uue kooli nimeküsimumust.

Varstu ja Mõniste piirkonnas viidi läbi kogukonna algatusel küsitlus dilemma lahendamiseks.

Tabel 5. Kooliõpilaste transpordikorraldus Varstu ja Mõniste piirkonnas (andmed: Rõuge VV, arvestuse on teinud tänane teenusepakkuja lähtudes tänastest hindadest ja laste praegustest asukohtadest). NB! Kõik sõltub busside arvust ja suurusest ning laste asukohtadest.

Seis 2023 a ühe kooli kohta aastas				
	õpilasliinid	Transpordikulud Varstu	Transpordikulud Mõniste	KOKKU
2023 september	liin 1	4738€	7068€	
	liin 2	5506€		
Kokku kuus		10244€	7068€	17313€
Kokku aastas (arvestus 175 õppepäeva kohta)		85366€	58900€	144266€
Kooli asukoht Varstu ning praegused Mõniste kooli lapsed liiguvad Varstu, lisandub igapäevaselt 40 km. Koolipäevi aastas $175 \cdot 40 \text{ km} = 7000 \text{ km} \cdot 2,5$ (suur buss) = 17500 + km (22%)				21 350€
Kooli asukoht Mõnistes ja praegused Varstu kooli lapsed liiguvad Mõniste, lisandub igapäevaselt 80 km. Koolipäevi aastas $175 \cdot 80 \text{ km} = 14000 \text{ km} \cdot 1,9$ (kaks väikest bussi) = 26600 + km (22%)				32 452€

Peame oluliseks kaardistada ka teised piirkonna teenused, et üheskoos mõelda, kuidas kogukonna kooskaimist ja ühtsustunnet ka tulevikus toetada.

Tabel 6. Piirkonna teised teenused

Teenus	Kuutsi	Mõniste küla	Varstu
Raamatukogu	0 külaraamatukogu fond võeti üle kooli poolt ja töö toimub vabatahtlikkuse alusel	teenuskeskuses	koolimajas
Rahvamaja	enamus ajast kooli kasutuses eraldi hoonena	0	0 suletud, aga tegevused mingil määral toimuvad vanas kohas, aga tegevuskohaks määratud koolimaja
Kauplus	0	eraldi hoone	eraldi hoone
Pakiautomaat/postkontor	0	Omniva postkontor kaupluses ja pakiautomaat teenusekeskuses	Omniva postkontor koolimajas; DPD pakiautomaat kaupluse juures; Omniva kavatsus: 2024 lisandub Omniva pakiautomaat raamatukogu juurde
Valla teenuskeskus	0	eraldi hoone	eraldi hoone
Noortetuba/keskus	0	eraldi hoone	teenuskeskuse majas
Hooldekodu	0	teenuskeskuse majas	0
Toidukoht eraisikule	0	0	eraldi hoone eraettevõttes ja võimalus koolisööklas (suletud kultuurikeskuses)
Juuksur jm iluteenus	0	teenuskeskuse majas	koolimajas
Muuseum	Mõniste Talurahva Muuseum, kuulub Vana Võrumaa Muuseumite alla	0	0
Lasteaed	koolimajas	0	eraldi hoones
Muusikapesa	koolimajas	0	0
Perearst	0	teenuskeskuse majas	lasteaia hoones

3. Soovitused haridusvõrgu ümberkorraldusteks

Muudatuste elluviimisel on kõige olulisem võimendada võimalusi ja maandada võimalikke tekkivaid ohtusid. Haridusvõrgu ümberkorraldamine ei lõpe volikogu poolt tehtava otsusega, vaid sisuline, süsteemne ja tihe töö peab kestma veel aastaid. Järgnevalt on toodud ära soovitusi, mis on esile kerkinud arutelude käigus, kuid ka teiste kogemustest.

👉 Tõenäolise stsenaariumi selgumise korral tuleb koheselt teha selgitustööd koolide personalile ning õpilasesindustele.

👉 Ühendatud asutuse juhid tuleb leida koheselt kui volikogu on otsuse langetanud ning tööle tuleb võtta juht nii vara kui võimalik, et tal on võimalik muudatusi ette valmistada ja personaliga suhelda.

👉 Ühendatud asutuse juhtidele tuleb leida võimalusi mentori ja/või konsultandi palkamiseks, et toetada muudatuste elluviimist.

👉 Uus juhtimisstruktuur peab olema piisav asutuste juhtimiseks, ei tohiks lähtuda kokkuhoiu printsiibist. Oluline, et uus juhtimismudel võimaldab pakkuda kvaliteetset haridust igas piirkonnas.

👉 Ümberkorraldustest vabanevad vahendid on soovitatav suunata haridusse: vaadata üle koostöökeskuse tugispetsialistide koosseis ja palgad ning tõsta ka lasteaiaõpetajate abide palkasid. Anda koolidele täiendavaid vahendeid õpetajate palkade diferentseerimiseks, lisaks ka õppekäikudeks ja muuks, mis toetab õppesisu.

👉 Mõniste-Varstu koolide puhul tuleb üheskoos mõelda õpilastele suunatud koostöö üritusi juba täna, et lapsed harjuksid üksteisega.

👉 Läbi tuleb analüüsida koolitransport uuest olukorrast lähtudes.

👉 Analüüsida läbi koolide ja lasteaedade haldus- ja toitlustusteenuse tsentraliseerimine ning eraldi asutuse/ettevõtte alla viimine.

👉 Ühendatud juhtimisega õppeasutuse põhimäärusesse tuleb kindlasti märkida, et kooliastmete ja õppekohtadega seotud muutused on volikogu otsustada.

4. Lahendusvariantide finantsmõju

Enne finantsmõju võimalikke arvestusi on toodud ära tabelites Mõniste ja Varstu haridusasutuste kogueelarve (tabel 7) ning tabelis 27 on toodud ära halduskulude eelarve tegelik täitmine 30.09 seisuga. Finantsmõju saab täpsemalt arvestada juba siis, kui on selge, millised lahendusvariandid valitakse.

Tabel 7. Mõniste ja Varstu haridusasutuste eelarved

Mõniste lasteaed	118529
Tööjõukulud	97959
Majandamiskulud	20570
Mõniste kool	457362
Tööjõukulud	380435
Majandamiskulud	76927
Mõniste KOKKU	575891
Varstu lasteaed	109793
Tööjõukulud	87314
Majanduskulud	22479
Varstu kool	509472
Tööjõukulud	426145
Majanduskulud	83327
Varstu KOKKU	619265

Finantsmõju arvestamiseks on vaja selgust, millises koolihoones kool jätkab ning milline on teise koolimaja tulevik (kus kool ei jätka), siis saab alles arvestada, kui palju majandamiskulusid me peame eelarvesse arvestama uue olukorra puhul. Juhtimise ühendamise finantsmõju hindamisel on arvestatud kolme õppekohaga.

Juhtimise ühendamise seotud mõjude hindamiseks on vajalik läbi arutada, millised on uute ühendatud juhtimisega õppeasutuste koosseis. Tabelis 8 ja 9 on toodud näidisstruktuur, mida on arutatud ka Rõuge haridusjuhtidega. Juhtimise ühendamine võimaldab maksta juhtidele ja spetsialistidele vääriskamat palka. Tabelis on arvutused ja võrdlused tehtud palgamäära

põhiselt kuu lõikes ning arvestatud ei ole maksudega. Seega kulu aasta peale laiendades on vaja korrutada see läbi 12 kuuga ning lisada maksude osa (maksumäär 1,338).

Koolide tänaste juhtimiskulude arvestusse on võetud nelja kooli direktorite, õppejuhtide, projektijuhi, HEV-koordinaatorite, haridustehnoloogi, koolielu korraldajate, juhiabide, majandusjuhtide, IT-juhtide palgakulud. Kokku 26 344 eurot kuus, millele lisanduvad maksud.

Tabel 8. Ühendatud koolide juhtimise näidisstruktuur

Ühendatud koolide juhtimise struktuur NÄIDIS					
Juhtimiskulud	Ühend-kool	Koolid kokku hetkel	Palga-määrad ühendkoolis	Palga-määrad hetkel koolides	Kokku ühendkooli palgafond
Direktor	1	4	3200	1900-2200	3200
Õppearendusjuht	1		2600	1850-1900	2600
Õppejuht (Rõuge, Mõniste-Varstu, Haanja)	2,5	2,4	2300		5750
Projektijuht	1	0,25	1850		1850
HEVKO	1	0,6	1850	1749	1850
Haridustehnoloog	1	0,7	1850	1315-1749	1850
Koolielu korraldajad	2	2,5	1700	1450	3400
Juhiabi	1	2,5	1600	1168-1315	1600
Haldusjuht	1	3	2100	860-1200	2100
IT	1	1,8	1900	990-1315	1900
Kokku	12,5	17,75			€ 26 100,00
Koolide juhtimiskulud hetkel ühes kuus				€ 26 344,00	€ 244,00

Tabelis 8 on arvestatud, et Rõuge koolimajas on 1 õppejuhi ametikoht ning Mõniste-Varstu majas on 0,75 (hetkel 0,4) ning Haanja majas on 0,75 (hetkel 0,6) õppejuhi ametikohta (kokku 2,5). Lisaks on struktuuri planeeritud õppearendusjuht, kelle meeskonda kuuluvad õppekohtade õppejuhid. Koolielu korraldajate puhul on arvestatud, et Rõuge koolimajas on 1 ametikoht ning Haanjas on 0,5 ja Mõniste-Varstu õppekohas on 0,5 koolielu korraldaja ametikohta. Lisandunud on struktuuri ka 0,75 projektijuhi ametikohta, hetkel on olemas 0,25 ametikohta vaid Haanja koolis, kokku seega uues struktuuris 1,0 ametikohta. Suurendatud on ka haridustehnoloogi ja HEV-koordinaatori koormust, vähendatud on juhiabi, haldusjuhtide (majandusjuhid) ning IT-juhi ametikohtade arvu. Kokku on uues ühendatud kooli struktuuris planeeritud 5,25 ametikohta vähem ning palgafondi kulu on 26 100 eurot ning ülejääk on igakuiselt loodavas uues näidisstruktuuris 244 eurot.

Tabel 9. Ühendatud lasteaedade juhtimise näidisstruktuur.

Ühendatud lasteaedade juhtimise struktuuri NÄIDIS

Juhtimiskulud	Ühend- lasteaed	Laste- aiad kokku hetkel	Palga- määrad ühend- lasteaias	Palgamäärad hetkel lasteaedades	Kokku ühend- lasteaia palgafond
Direktor	1	1	2500	1750	2500
Õppejuht	1,5	1,2	2000	1700-1850	3000
Juhiabi	0,5	0	1600		800
Haldusjuht	0,5	0,5	2000	1000	1000
Kokku	3,5	2,7			€ 7 300
Lasteaedade juhtimiskulud hetkel ühes kuus				€ 4 395	-€ 2 905

Tabeli 9 struktuur on läbi arutatud Rõuge valla haridusjuhtidega ning struktuuri on lisatud 1,5 õppejuhi ametikohta, millest arvestuslikult 0,25 on Mõniste-Varstu õppekoha õppejuhi koormus ja 0,25 on Haanja õppekoha õppejuhi koormus. Samuti on struktuuri lisatud juhiabi 0,5 ametikoht. Kuna hetkel on paljude lasteaedade struktuurid integreeritud koolide struktuuri ning Rõuge lasteaia struktuur on pigem kasin, siis tekib ka täiendav kulu ühendlasteaia struktuuri rakendamisel. Samas on ka tänased palgad madalad ning uus struktuur koos palgafondiga loob eeldused strateegilisemaks juhtimiseks ja õppearendusele keskendumiseks. Tabeli 10 näidisstruktuuri maksumus on iga kuu 7300 eurot (ilma maksudeta), mis on 2905 eurot kuus rohkem kui hetkel lasteaedade juhtimiseks minevad kulud. Lasteaia juhtimiskuludeks hetkel on arvestatud 4395 eurot (Rõuge lasteaia direktori palk, kõikide lasteaedade õppejuhtide ja Rõuge lasteaia majandusjuhataja palk).

NB! Kõik näidisstruktuuris toodud ametinimetused ja koormused on näitlikud palgafondi arvestamiseks. Koolimajaga samas hoones asuvate lasteaiarühma haldamisega tegeleb kooli haldusjuht.

Kokku kooli ja lasteaia ühendasutuste juhtimise struktuuride mõju suurendab valla eelarvet ligi **42 725 eurot** aastas.

Tabelis 10 on toodud ühe õppekoha sulgemise võimalik mõju eelarvele.

Tabel 10. Ühe kooli sulgemise võimalik finantsmõju

	Juhtimis- kulu kuus	Õpetajate palgakulu kuus ilma lisatasudena	Muu peda- googiline personal	Majadus- personal	Köögi- personal	Haldus- kulud
Mõniste	5305	13117	1355	2175	1800	51800
Varstu	5340	13642	2314	2175	1800	61900
KOKKU	10645	26759	3669	4350	3600	113700
Mõniste-Varstu kool	10645	17490	2314	2175	1800	51800
Varstu-Mõniste kool	10645	17490	2314	2175	1800	61900

Vahe tänasega kokku vs Mõniste-Varstu kool	0	9269	1355	2175	1800	61900
Vahe tänasega kokku vs Varstu-Mõniste kool	0	9269	1355	2175	1800	51800
Võit Mõniste-Varstu aastas (vahe tänasega*12*1,338)	0	148823	21756	34922	28901	61900
Võit Varstu-Mõniste aastas (vahe tänasega*12*1,338)	0	148823	21756	34922	28901	51800

Mõniste kooli halduskulud koosnevad järgnevatest kuludest (2023. aasta valla eelarve): küte 35 200, elekter 9000, vesi ja kanalisatsioon 1000, korrashoiumaterjal 3600, korrashoiuteenused 3000 eurot ehk kokku **51800 eurot**. Siin tabelis ei ole arvestatud Mõniste rahvamaja osaliste kuludega, mida kool kasutab väga suurel määral. Näiteks 70% Mõniste Rahvamaja halduskuludest on 17 850 eurot. Hetkel on rahvamaja kulud Rõuge Rahvamaja eelarves. Mõniste lasteaia halduskulud on eraldi eelarves.

Varstu kooli halduskulud koosnevad järgnevatest kuludest: küte 30 000, elekter 9000, vesi ja kanalisatsioon 1500, korrashoiumaterjal 3500, korrashoiuteenused 2500 eurot ehk kokku **46 500 eurot**, millele lisanduvad Varstu koolitoidu majandamise halduskulud küte 6000 eurot, elekter 6300 eurot, vesi ja kanalisatsioon 800 eurot, korrashoiumaterjalid 2000 eurot, korrashoiuteenused 300 eurot, kokku **15 400 eurot**. Varstu kooli halduskulud kokku on **61900 eurot**.

Mõniste-Varstu kooli rida näitab neid kulusid, mis jääksid eelarvesse, kui me peaksime pidama koolimaja edasi Mõniste koolimajas ning Varstu-Mõniste kooli rida näitab kulusid, kui me peaksime kooli edasi Varstu koolimajas. Mõlema kuluridadel on arvestatud 10 õpetaja ametikohaga ning muu pedagoogilise personali puhul on arvestatud suurema summaga ehk siis tänase Varstu eelarvega. Seega on erinevad vaid hoonete halduskulud. Juhtimiskulude puhul on arvestatud, et uue juhtimisstruktuuri jaoks on vajalik arvestada mõlema kooli juhtimiskulusid. Read „vahe tänasega kokku vs Mõniste-Varstu“ tähendab, et kui me jätaksime kooli pidamist Mõnistes, siis me hoiaksime kokku Varstu-Mõniste kooli ülalpidamise kulud. Read „vahe tänasega kokku vs Varstu-Mõniste“ näitavad, kui palju me hoiaksime kokku, kui me peaksime kooli edasi Varstus. Kaks viimast rida „võit Mõniste-Varstu aastas“ ja „võit Varstu-Mõniste aastas“ näitavad, et kui kooli pidada Mõnistes, siis on kokkuhoid tänasega võrreldes **296 302** eurot (148823+21756+34922+28901+61900) ning kui kooli pidada Varstus, siis on kokkuhoid tänasega võrreldes **286 202** eurot (148823+21756+34922+28901+51800). Võit on arvestatud sel juhul, kui kõik kulud, kus kool ei jätku on viidud täiesti nulli, mis praktikas ei pruugi olla realistlik. Lõplikku mõju eelarvele on võimalik hinnata siis, kui on selge, millised ametikohad ja hoonete kulud jäävad ka järgmise aasta eelarves alles.

Arvestama peab ka sellega, et kaasava hariduse rakendamine nõuab täiendavaid lisavahendeid. Tabelis 11 on näha, et tegelikkuses on vajadus iga kuu leida vahendeid juurde koostöökeskusele, et pakkuda piisaval määral tugispetsialistide teenuseid igakuiselt 8409 eurot, aastas on see vajadus ligi 135 000 eurot. Tabelis on arvestatud juurde täiendavalt 3,5 ametikohta ning palgakasvu.

Tabel 11. Rõuge koostöökeskuse struktuur ja palgamäärad

Ameti nimetus	Hetkeseis 2023			Vajadus		
	koha- määr	palga- määr	palgakulu	koha- määr	palga- määr	palgakulu
keskuse juht-eripedagoog	1	1950	1950	1	2300	2300
koolipsühholoog	1	1749	1749	1,5	2000	3000
eripedagoog	2,9	1749	5072	4,4	1850	8140
eripedagoogiline nõustaja	0,6	1749	1049	0,6	1850	1110
logopeed	1,5	1749	2624	3	2000	6000
sotsiaalpedagoog	3	1749	5247	3	1850	5550
Kokku	10		17691	13,5		26100
Vahe						-€ 8 409

Probleemiks on ka lasteaias õpetajate abide madalad palgad, hetkel on õpetajate abide palgamäär 725-810 eurot. Lasteaedade õpetajate abide palkade 1100 euroni ühtlustamine läheb igakuiselt maksma täiendavalt 3768 eurot ilma maksudeta (10,5 ametikohta), aastas on see kulu ligikaudu 59 054 ($3768 \cdot 12 \cdot 1,338$) eurot koos maksudega.

5. Kaasamiskohtumised

Haridusvõrgu ümberkorralduste juures oleme planeerinud mitmeid arutelupäevi ja kohtumisi, et olla avatud ja saada kogukondadelt tagasisidet. Kindlasti need arutelud jätkuvad, kui me oleme jõudnud plaanini, mis leiaks kõige tõenäolisemalt volinike toetuse (eelnõu mustandid tutvustavad arutelud).

- Küsitluse läbiviimine

Maikus viidi läbi küsitlus, millele vastas 103 inimest Rõuge valla hariduselu tugevuste ja arenguvajaduste kohta. Küsitluse kokkuvõte on leitav valla veebilehelt.

- Hariduse talgupäev "Õpe ei lõpe", 03.06

Hariduse talgupäev toimus 3. juunil Varstu koolis, kus rääkisime Rõuge valla hariduselist ning muuhulgas ka täiskasvanu õppest. Talgupäeva kokkuvõte on leitav valla veebilehelt.

- Hariduse talgupäev "Õpe ei lõpe 2", 16.09

Hariduse talgupäev toimus 16. septembril Haanja koolis ja rahvamajas, kus keskendusime haridusvõrgu muudatustega seotud teemadele. Talgupäeva kokkuvõte on leitav valla veebilehelt.

- Haridusuuenduste töörühm (kooli- ja lasteaiajuhid), 25.10

Töörühm rääkis vajadusest võtta fookuseks õppijakeskusega seotud teemad ning mõelda üheskoos, kuidas saaks seda veelgi valla haridusasutustes arendada. Lisaks arutasime haridusvõrguga seotud teemasid.

- Kohtumine Varstu kogukonnaga, 25.10

Kogukonnaga kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna koolide ümberkorraldusega seotud dilemmasid.

- Kohtumine Mõniste kogukonnaga, 01.11

Kogukonnaga kohtumise eesmärk oli arutada Varstu-Mõniste piirkonna koolide ümberkorraldusega seotud dilemmasid.

- Rõuge valla hoolekogude kohtumine, 08.11

Rõuge valla hoolekogude kohtumisel oli fookus juhtimise ühendamisel ning palusime hoolekogu liikmetel mõelda, kuidas võiks olla ühendatud asutuses korraldatud juhtimisstruktuur, hoolekogude ja õpilasesinduste moodustamine ning õpetajate ja õpilaste koostöö.

Kaasamisplaan november 2023 - jaanuar 2024

Tegevused	Ajaplaan
Noortevolikoguga kohtumine	18. november
Kooli- ja lasteaiajuhtidega kohtumine: ühendatud juhtimise struktuuri jätkuv arutelu	23. november
Volikogu liikmetega kohtumine, sisend muudatuste eelnõuks	27. november
Varstu ja Mõniste koolide hoolekogudega kohtumine	detsember (jäi ära)
Eelnõu kooskõlastusring: <ul style="list-style-type: none">• hoolekogude, õpilasesinduste, noortevolikogu arvamus eelnõule (jaanuar 2024)• avalikud koosolekud Rõuges, Varstu-Mõniste piirkonnas (veebruari 2024)	jaanuar - veebruar 2024

6. Hetkeolukorra statistika ja taustaandmed

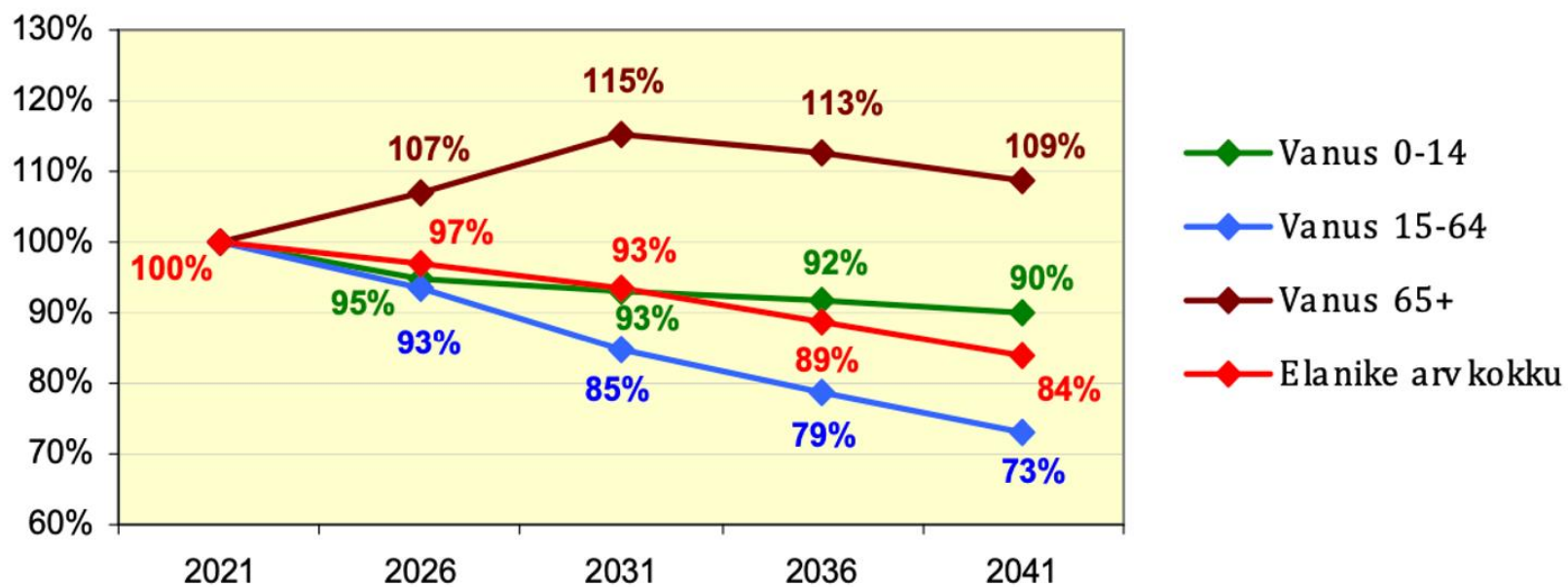
Kuuendasse peatükki on kokku kogutud väga erinevaid andmeid, koostatud tabelleid ja jooniseid, et anda ülevaade hetkeseisust läbi andmete. Enamus tabelitele ja joonistele on viidatud juba varasemates peatükkides.

Tabel 12. Rõuge valla õpilaste arv koolides (andmed: Rõuge vallavalitsus)

KOOLID	1.kl	2.kl	3.kl	I KA kokku	4.kl	5.kl	6.kl	II KA kokku	7.kl	8.kl	9.kl	III KA kokku	KOKKU
Haanja Kool	12	2	3	17	9	7	9	25	10	4	12	26	68
Mõniste Kool	5	6	2	13	3	3	6	12	10	7	7	24	49
Rõuge Põhikool	21	13	21	55	17	17	26	60	20	21	25	66	181
Varstu kool	5	5	2	12	4	6	6	16	4	10	7	21	49
KOKKU	43	26	28	97	33	33	47	113	44	42	51	137	347

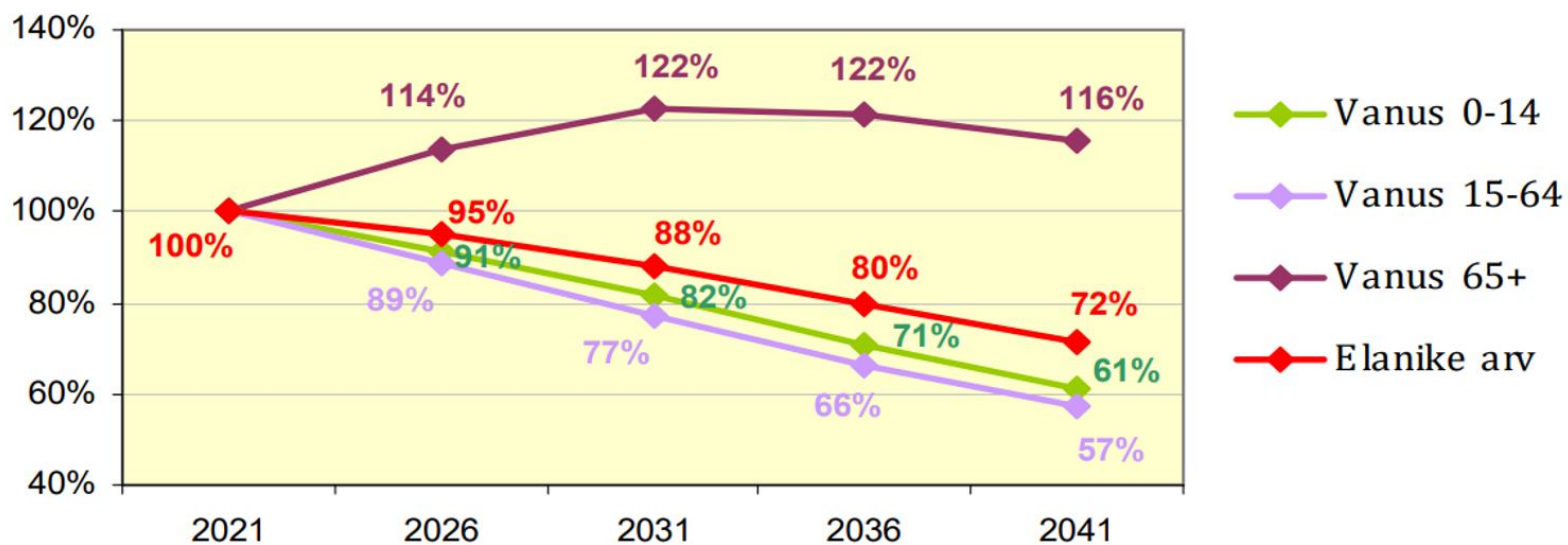
Tabel 13. Rõuge valla laste arv lasteaedades (andmed: Rõuge vallavalitsus)

Lasteaed	Rühmade arv	Laste arv
Rõuge Lasteaia rühmad Rõuges	4	61
Lepatriinud		11
Marjakesed		18
Pääsupojad		15
Tõrukesed		17
Rõuge Lasteaia rühm Nursis	1	15
Rõuge Lasteaia rühm Viitinas	1	13
Varstu Kooli lasteaiarühm	1	12
Mõniste Kooli lasteaiarühmad	2	29
3 kuni 6 aastased lapsed		20
6 kuni 7 aastased lapsed		9
Haanja Kooli lasteaiarühm Haanjas	1	16
Haanja Kooli lasteaiarühm Ruusmäel	1	11
KOKKU	11	157

Joonis 12. Elanike arvu prognoos Rõuge vallas aastani 2041 vanusegruppide lõikes, baasstsenaarium (2021. aasta = 100%)

Joonis 1. Elanike arvu prognoos, kui 2021. aasta seis oleks nn külmutatud (allikas: Rõuge valla rahvastikuprognosis, Geomedia OÜ)

Joonis 14. Elanike arvu prognoos Rõuge vallas aastani 2041 vanusgruppide lõikes, rändestsenaarium (2021. aasta = 100%)

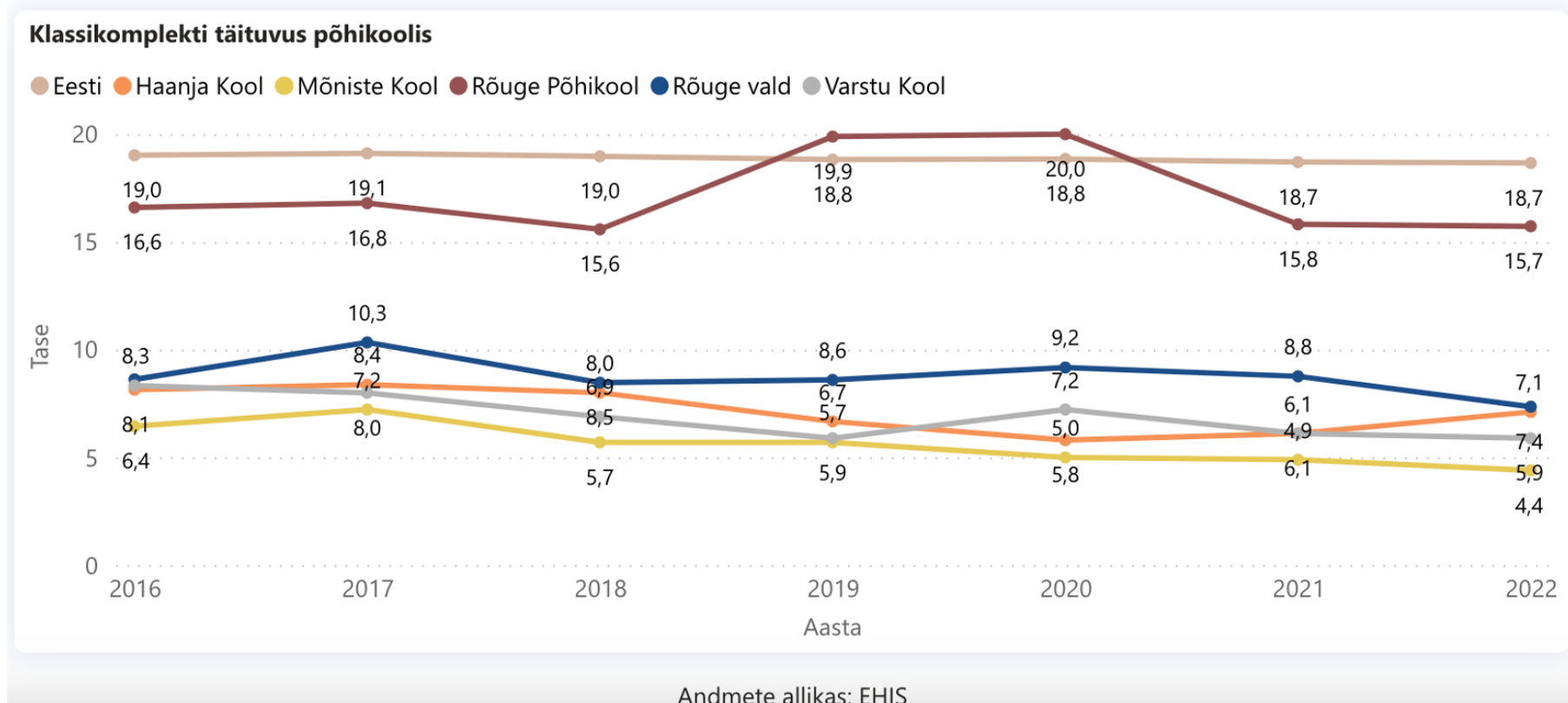
Joonis 2. Elanike prognoos koos rändestsenaariumiga (allikas: Rõuge valla rahvastikuprognosis, Geomedia OÜ)

Tabel 14. Reaalsete sündide statistika seisuga 01.11.2023 (andmed: Rõuge vallavalitsus)

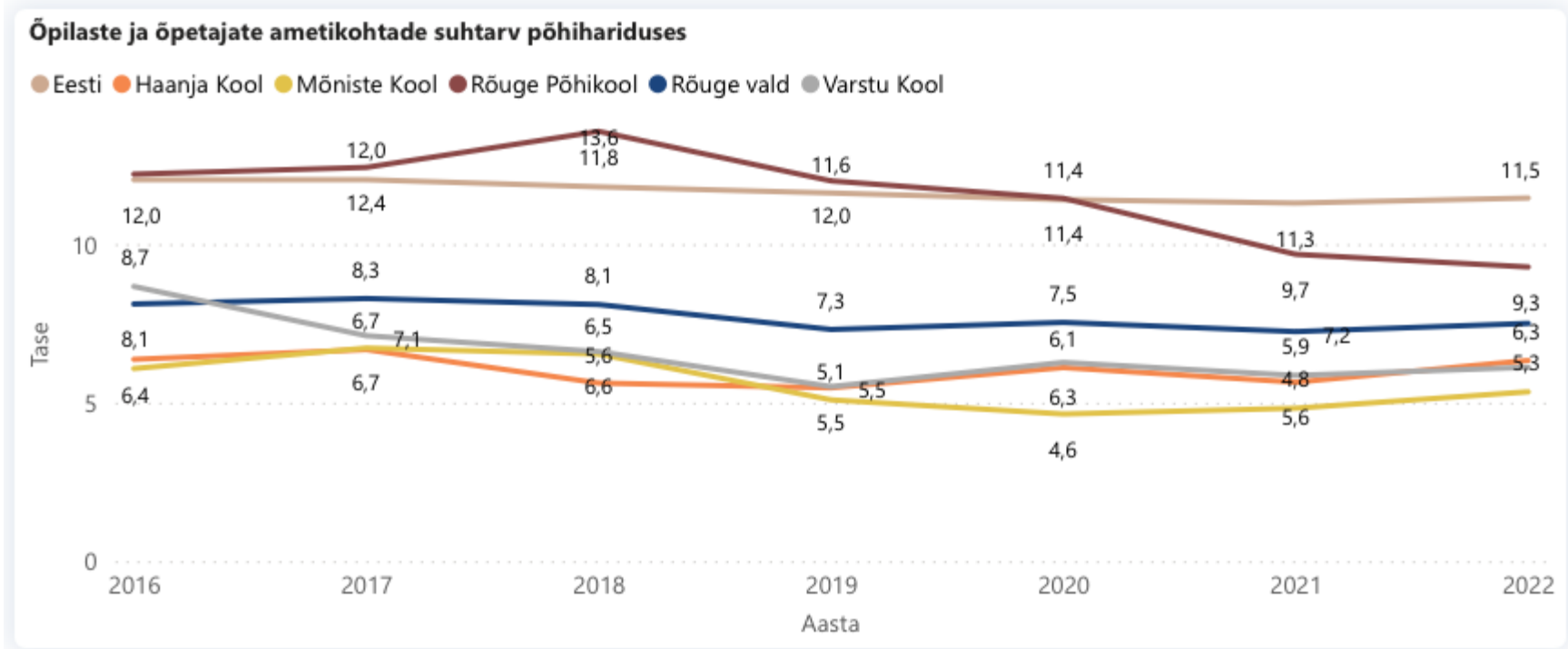
kooli mineku aeg	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
sünniaasta	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HAANJA PIIRKOND	7	4	9	8	3	6	4	3
MISSO PIIRKOND	5	1	0	2	0	1	0	2
MÕNISTE PIIRKOND	3	11	5	6	8	6	13	4
RÕUGE PIIRKOND	24	16	21	15	15	11	15	11
VARSTU PIIRKOND	7	4	5	5	6	4	5	3
KOKKU	46	36	40	36	32	28	37	23

Tabel 15. Sündivus piirkonniti 2016-2023 (allikas: Rõuge vallavalitsus)

Piirkond	Külad
HAANJA PIIRKOND	Ala-Tilga küla, Haanja küla, Kaldemäe küla, Kergatsi küla, Luutsniku küla, Murati küla, Pillardi küla, Preeksa küla, Purka küla, Puspuri küla, Rogosi-Mikita küla, Ruusmäe küla, Sarise küla, Simula küla, Soodi küla, Trolla küla, Tsiamäe küla, Uue-Saaluse küla, Vänni küla
MISSE PIIRKOND	Kimalasõ küla, Kärinä küla, Misso alevik, Savimäe küla
MÕNISTE PIIRKOND	Hürova küla, Hüti küla, Kallaste küla, Karisöödi küla, Kuutsi küla, Mõniste küla, Parmupalu küla, Sakurgi küla, Saru küla, Tursa küla, Vastse-Roosa küla, Villike küla
RÕUGE PIIRKOND	Augli küla, Handimiku küla, Heedu küla, Heibri küla, Häärmäni küla, Jaanipeebu küla, Järvepalu küla, Järvekülä, Kahrila-Mustahamba küla, Kaugu küla, Kokõjuri küla, Kuklasõ küla, Lauri küla, Liivakupalu küla, Lutika küla, Mõõlu küla, Märdi küla, Möldri küla, Nilbö küla, Nogu küla, Nursi küla, Pulli küla, Püssä küla, Roobi küla, Ruuksu küla, Rõuge-Matsi küla, Rõuge alevik, Sadramõtsa küla, Savioru küla, Soekõrdsi küla, Säna küla/Sännä, Tindi küla, Toodsi küla, Tsirgupalu küla, Utessuu küla, Vanamõisa küla, Viitina küla, Väiku-Ruuga küla
VARSTU PIIRKOND	Harjuküla, Kangsti küla, Krabi küla, Liguri küla, Matsi küla, Metstaga küla, Mutemetsa küla, Punsu küla, Soolätte küla, Vana-Roosa küla, Varstu alevik

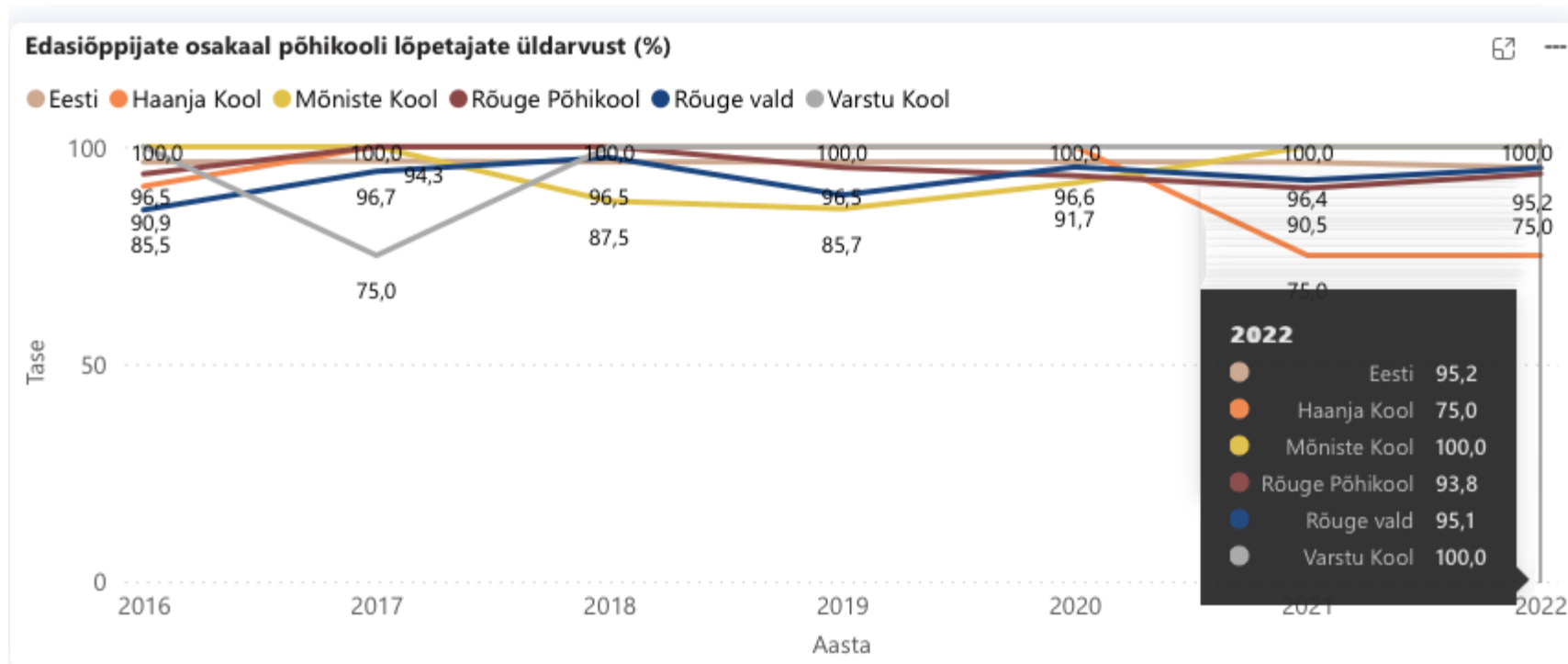

Joonis 3. Klassikomplekti täituvus põhikoolis (andmed.: Haridussilm)

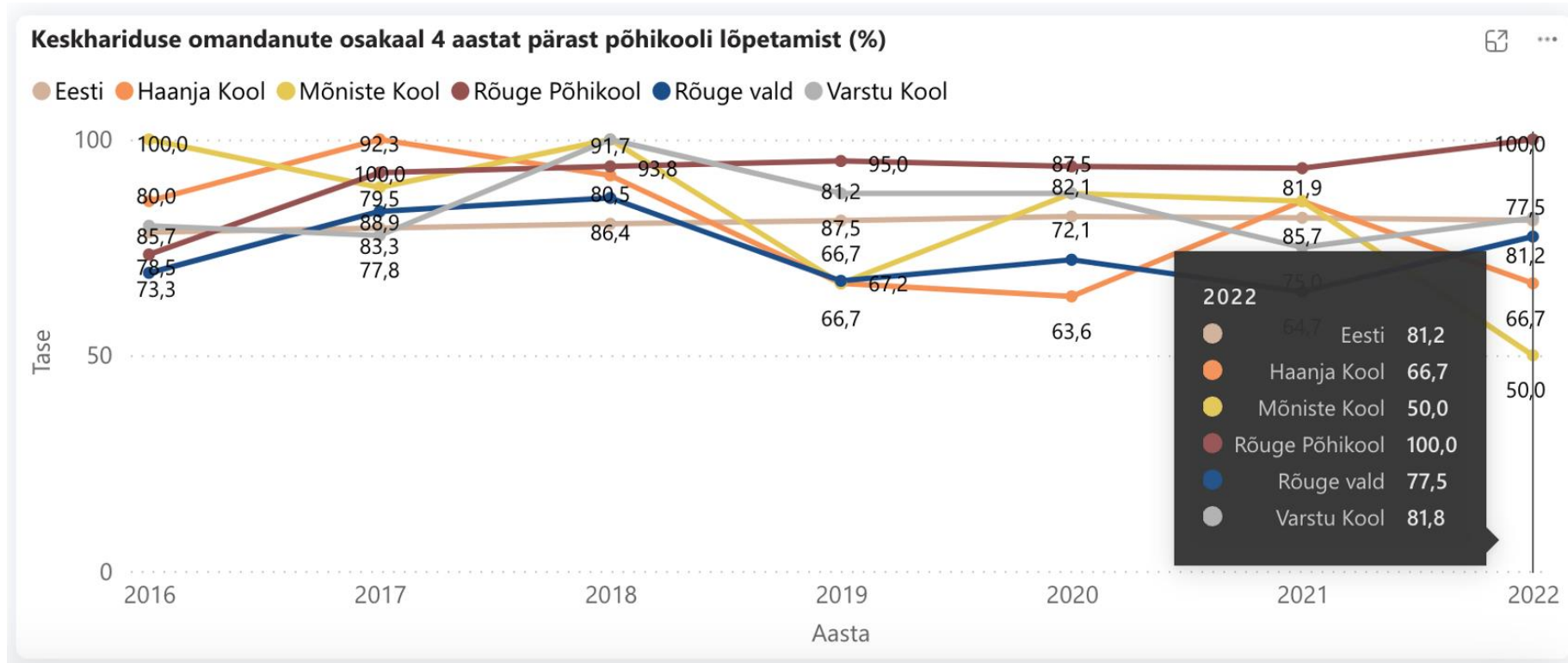

Andmete allikas: EHIS

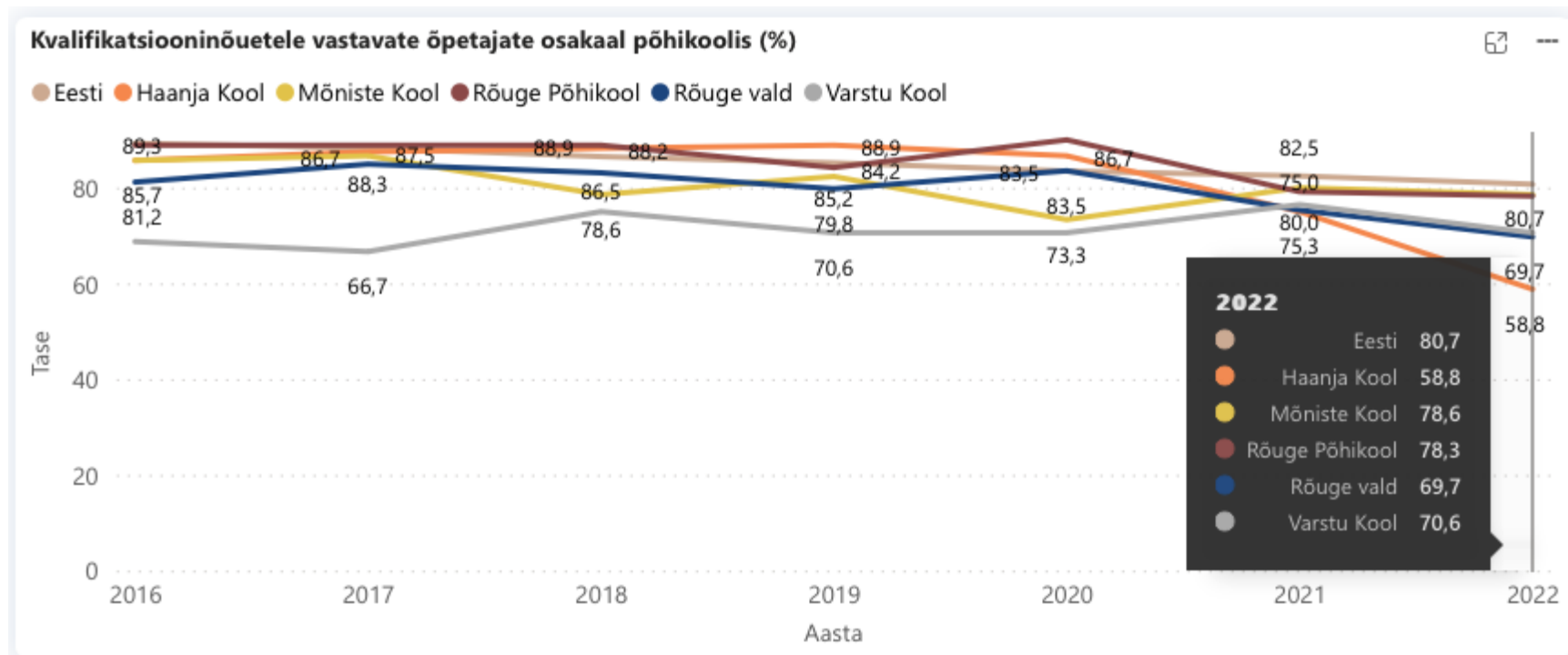
Joonis 4. Õpilaste ja õpetajate ametikohtade suhtarv põhihariduses (allikas: Haridussilm)

Joonis 5. Edasiõppijate osakaal põhikooli lõpetajate üldarvust (%). (allikas: Haridussilm)

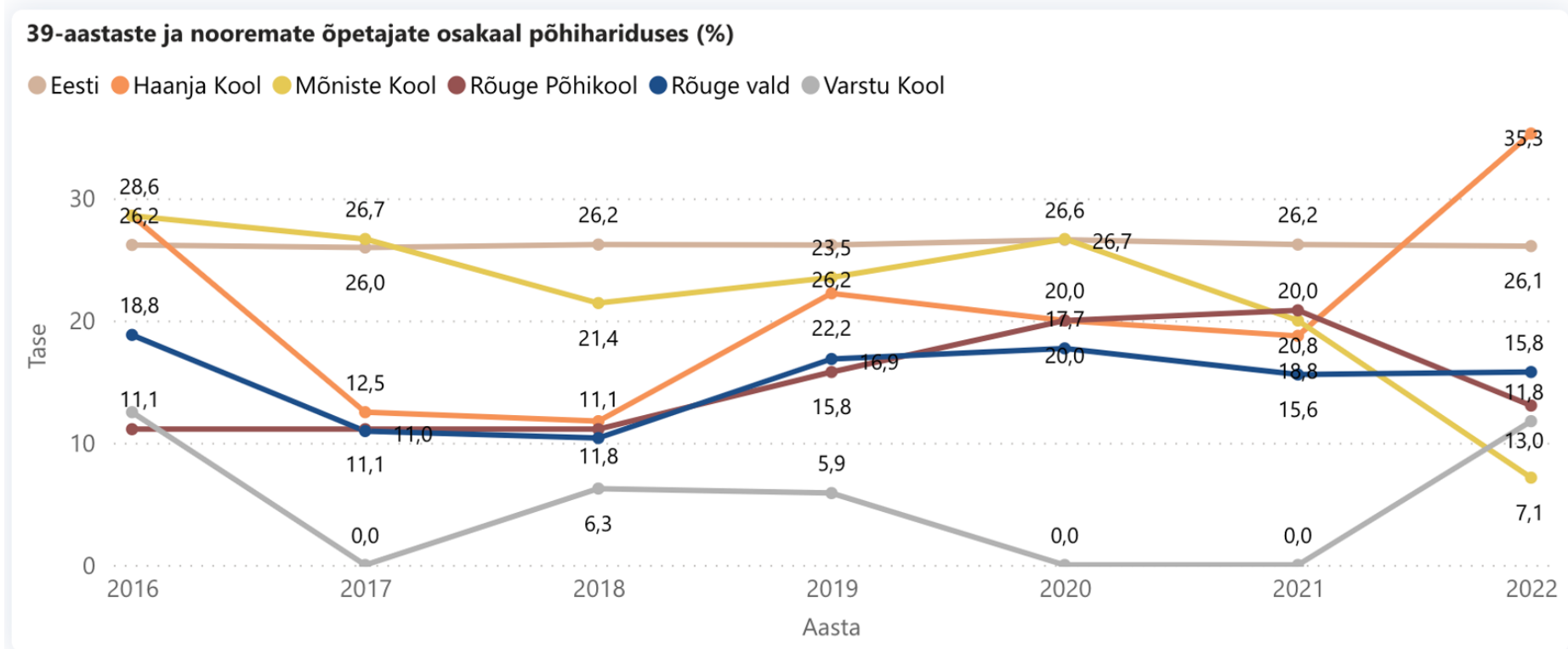

Joonis 6. Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%). (andmed: Haridussilm)

Andmete allikas: EHIS

Joonis 7. Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%) (allikas: Haridussilm)

Joonis 8. 39.aastaste ja nooremate õpetajate osakaal põhihariduses (allikas: Haridussilm)

Tabel 16. Rõuge valla munitsipaalüldhariduskoolide õpetajate vanuseline jaotus (allikas: Haridussilm)

Õpetajate vanuseline jaotus

Õppeaasta	noorem kui 30	30-39	40-49	50-59	60 ja vanem	Kokku
⊕ 2015/16	5	8	19	31	9	72
⊕ 2016/17	5	9	19	30	10	73
⊕ 2017/18	4	5	22	27	14	72
⊕ 2018/19	6	4	17	29	16	72
⊕ 2019/20	4	8	18	26	19	75
⊖ 2020/21	3	8	15	27	17	70
⊖ 2021/22	2	9	19	26	16	72
⊕ 2022/23	1	11	15	29	15	71

Tabel 17. Koolide kasutuses olev netopind ja ruutmeetrid lapse kohta (Allikas: Haridussilm (kool esitab oma mahud) ja Rõuge VV (laste arv))

Kool	Kasutuses olev suletud netopind	Sporditaristu	Ruutmeetrid lapse kohta ilma sporditaristuta
Haanja kool	1059	274	11,5 m ² (785/68)
Mõniste kool	1959	154	36,8 m ² (1805/49)
Rõuge kool	3176	1149	11,2 m ² (2027/181)
Varstu kool	3060	626	49,7m ² (2434/49)

EHR andmed:

Mõniste koolimaja (EHR kood 113027786) suletud netopind on 2710,7 m² koos lasteaiaiga. Teisel pool teed on tööõpetusmaja (suletud netopind 106m²) ja Mõniste kooli kultuuri ja huvitegevuse hoone (suletud netopind 692m²).

Varstu koolimaja (EHR kood 113029942) suletud netopind on 2705,9 m². Varstu lasteaia suletud netopind on 351,2 m². Varstu kultuurimaja suletud netopind on 1590m² ning sellest kontserdi ja universaalide pinnaks on märgitud 1407,8 m². Ülejäänud muud ruumid (183m²).

Tabel 18. Õpilaskoha maksumus (allikas: Rõuge valla munitsipaalkoolide õpilaskoha ja koolieelsete lasteasutuste koha tegevuskulude arvestusliku maksumuse kinnitamine 2023. aastaks (allikas. Rõuge VV 04.04.2023 korraldus)

Kool	Ühe õpilase kohta kuus	Ühe õpilase kohta aastas
Haanja kool	325,58	3907
Mõniste kool	582,62	6991
Rõuge kool	193,47	2322
Varstu kool	533,72	6405
Lasteaed	Ühe lapse kohta kuus	Ühe lapse kohta aastas
Haanja kooli lasteaed	507,64	6092
Mõniste kooli lasteaed	358,86	4306
Rõuge lasteaed	477,32	5728
Varstu kooli lasteaed	571,78	6861

Tabel 19. Koolide 2023. aasta eelarved (allikas: Rõuge VV)

	Valla eelarvest	Riigi eelarvest	Kokku
Mõniste kool	172440	284922	457362
Tööjõukulud	100167	280268	380435
Majandamiskulud	72273	4654	76927
Varstu kool	205037	304435	509472
Tööjõukulud	127190	298955	426145
Majanduskulud	77847	5480	83327
Haanja kool	179679	322167	501846
Tööjõukulud	111679	315342	427021
Majandamiskulud	68000	6825	74825
Rõuge kool	357084	665858	1022942
Tööjõukulud	212690	647761	860451
Majandamiskulud	144394	18097	162491

Tabel 20. Lasteaedade 2023. aasta eelarved (allikas: Rõuge VV)

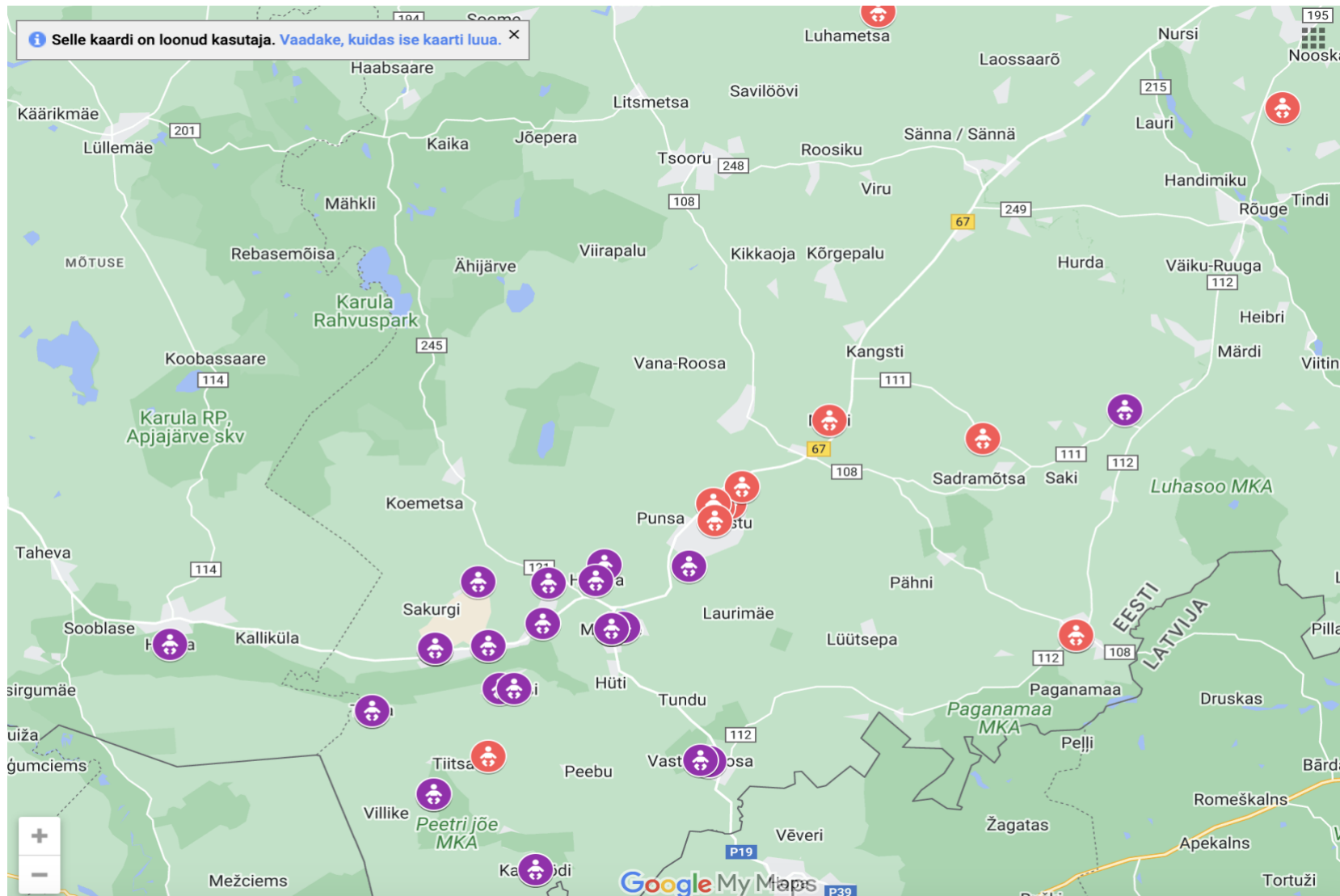
	Valla eelarvest	Laste arv
Mõniste lasteaed	118529	29
Tööjõukulud	97959	
Majandamiskulud	20570	
Varstu lasteaed	109793	12
Tööjõukulud	87314	
Majanduskulud	22479	
Haanja lasteaed	240891	27
Tööjõukulud	191681	
Majandamiskulud	49210	
Rõuge Lasteaed	629062	89
Tööjõukulud	512430	
Majandamiskulud	116632	

Tabel 21. Koolide struktuur (v.a õpetajad ja abiõpetajad) (allikas: Rõuge VV)

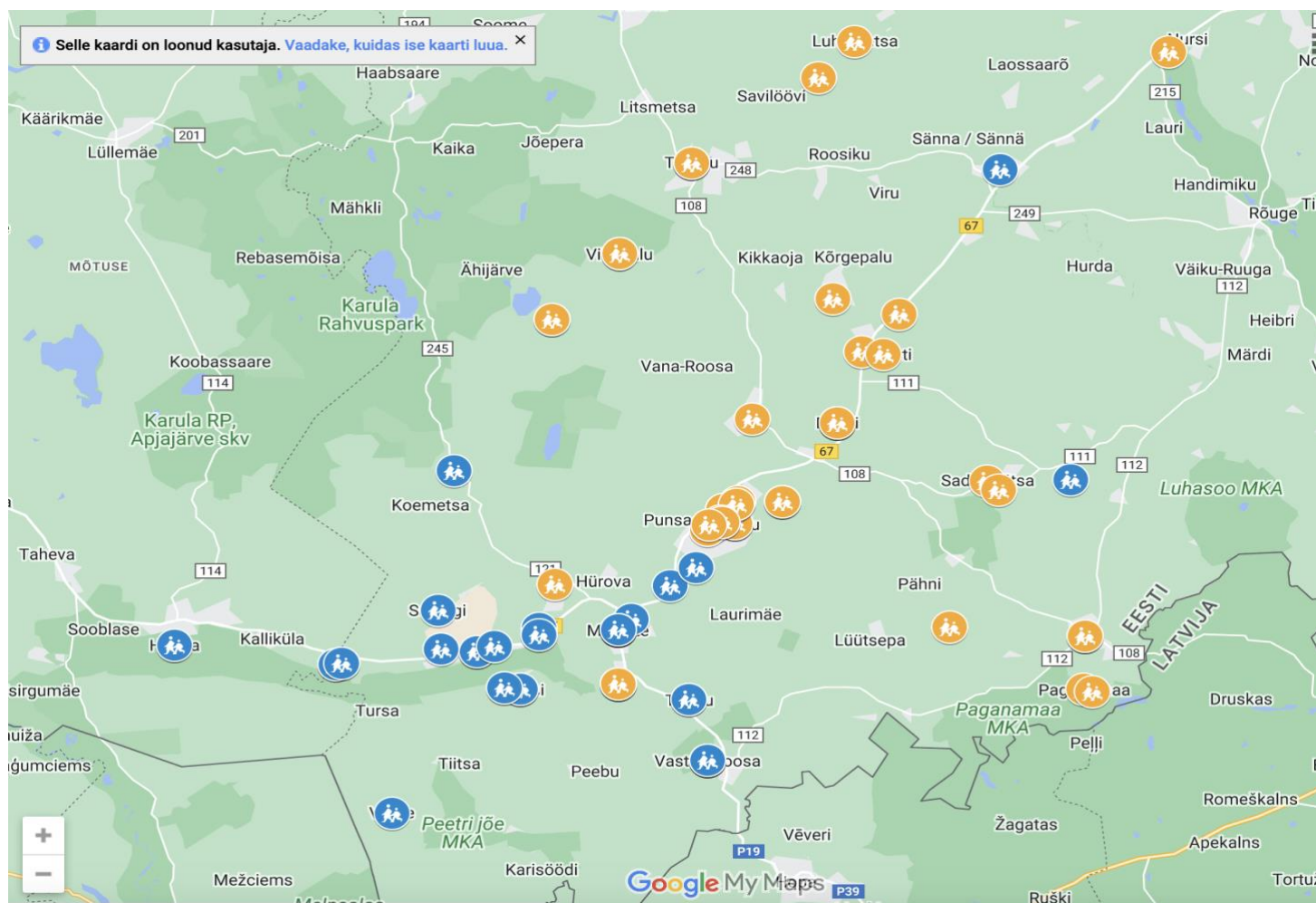
KOOL	MÕNISTE KOOL	VARSTU KOOL	HAANJA KOOL	RÕUGE KOOL	KOKKU
Direktor	1	1	1	1	4
Õppejuht	0,4	0,4	0,6	1	2,4
HEV KO	0,1	0,1	0,1	0,3	0,6
Haridustehnoloog	0	0	0,2	0,5	0,7
Koolielu korraldaja	0,5	0,5	0,5	1	2,5
IT	0,5	0,5	0,3	0,5	1,8
Juhiabi (R ka RMTKJ)	0,5	0,5	0,5	1	2,5
Projekti juht	0	0	0,25	0	0,25
Majandusjuhataja	1	0,5	0,5	1	3
Remonditööline	1	0	0,5	0,7	2,2
Koristajad/puhastusteenistujad	2	2	2	5,75	11,75
Raamatukogujuhataja	0	0	0,2	0	0,2
Peakokk	1	1	1	1	4
Kokk/abikokk	1	1	1,5	2	5,5

Tabel 22. Rõuge Koostöökeskuse struktuur

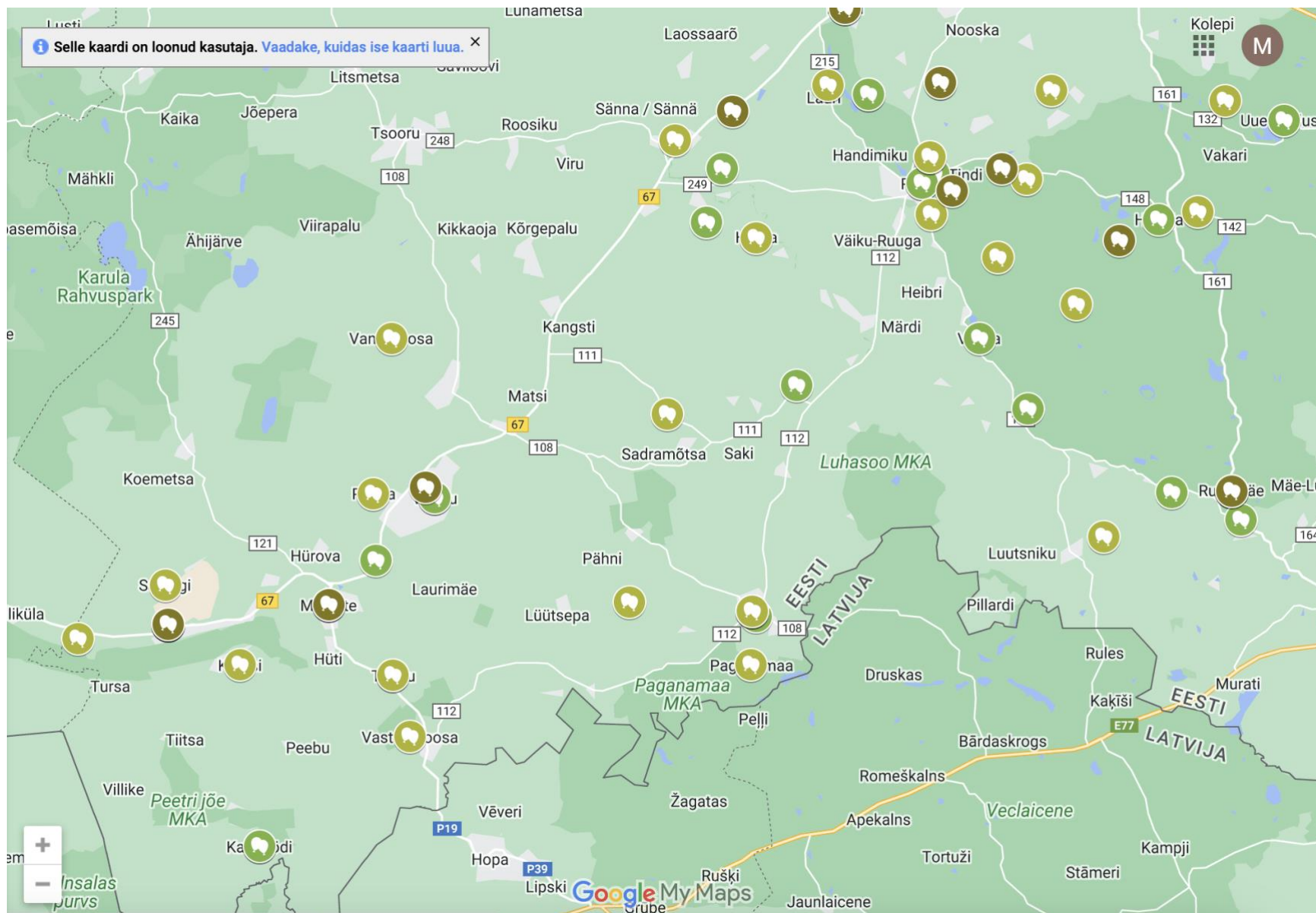
Ametinimetus	Koormus
Rõuge Koostöökeskuse juht	1,0
Logopeed	1,5
Eripedagoog	2,9
Sotsiaalpedagoog	3,0
Koolipsühholoog	1,0
Eripedagoogiline nõustaja	0,6
KOKKU	10

Joonis 9. Varstu (punane) ja Mõniste (lilla) lasteaialiste paiknemine elukoha järgi 2023. aasta sügisel seisuga 02.10.2023 (allikas: Rõuge VV)

Joonis 10. Varstu kooli (oranžid) ja Mõniste kooli (sinised) õpilaste paiknemine elukoha järgi seisuga 02.10.2023 (allikas: Rõuge VV)

Joonis 11. Rõuge valla 2021-2023. aastal sündinud laste paiknemine elukoha järgi seisuga 02.10.2023 (allikas: Rõuge VV)

Tabel 23. Rõuge valla õpilased mujal koolides seisuga 30.10.2023

Rõuge valla õpilased mujal koolides	Arv	Koolid
Gümnaasiumiõpilased	74	<ul style="list-style-type: none"> ● Võru Gümnaasium 29 ● Võrumaa Haridus-Tehnoloogiakeskus 10; Parksepa Keskkool 10 ● Jaan Poska Gümnaasium 5 ● Hugo Treffneri Gümnaasium 4 ● Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium 3 ● Nõo Realgümnaasium 2 ● Jakob Westholmi Gümnaasium 1; Antsla Gümnaasium 1; Audentese Spordigümnaasium 1; Otepää Gümnaasium 1; Rakvere Waldorfkool 1; Tabasalu Gümnaasium 1; Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium 1; Tartu Tamme Gümnaasium 1; Tartu Täiskasvanute Gümnaasium 1; Tartu Waldorfgümnaasium 1; Vastseliina Gümnaasium 1;
Põhikooliõpilased	102	<ul style="list-style-type: none"> ● Vastseliina Gümnaasium 21 ● Võru Kreutzwaldi Kool 13; Võru Kesklinna Kool 13 ● Väike Werrone Kool 12 ● Leiutajateküla kool 10 ● Puiga põhikool 6 ● Võru Haridus- ja Tehnoloogiakeskus 6 ● Tilsa Põhikool 3 ● Avinurme Gümnaasium 2; Ilmatsalu Põhikool 2; Kääpa Põhikool 2; Urvaste Kool 2; ● Antsla Gümnaasium 1; Johannese Kool ja Lasteaed Rosmal 1; Lilleoru Põhikool 1; Lüllemäe Põhikool 1; Näpi Kool 1; Tartu Erakool (Elva linn) 1; Tartu Forseliuse Kool 1; Tartu Hansa Kool 1; Tartu Kesklinna Kool 1; Võru Järve kool 1

Tabel 24. Mujalt õpilased Rõuge valla koolides seisuga 30.10.2023

Rõuge valla õpilased mujal koolides	Arv	Omaavalitsus
Haanja koolis	12	Võru vald 7; Võru linn 4; Hiiumaa vald 1
Mõniste koolis	10	Võru linn 3, Valga vald 2, Tartu linn 2, Paide linn 1, Tallinn 1, Võru vald 1
Rõuge koolis	9	Võru linn 4; Võru vald 2; Antsla vald 2; Järva vald 1
Varstu koolis	10	Antsla vald 9, Võru vald 1
KOKKU	41	

Tabel 25. Rõuge valla koolide personali kulud (v.a pedagoogiline personal). Tabelis ei ole arvestatud õpetajate, abiõpetajate kuludega. Arvestuse aluseks on kuu palgamäär.

	Mõniste kool		Varstu kool		Haanja kool		Rõuge kool	
	Kulu kuus	Koormus	Kulu kuus	Koormus	Kulu kuus	Koormused	Kulu kuus	Koormuse
Juhtimiskulud (direktor, õppejuht, HEVKO, haridustehnoloog, juhiabi, koolielu korraldaja, IT, majandusjuhataja)	5305	4	5340	3,5	6057	4	9642	6,3
Majanduspersonali kulud (koristajad, remondi- ja haljastustöötajad)	2175	3	2175	3	1919	2,5	4689	6,45
Köögipersonali kulud	1800	2	1800	2	2200	2,5	2600	3
Kokku	9280		9315		10176		16931	

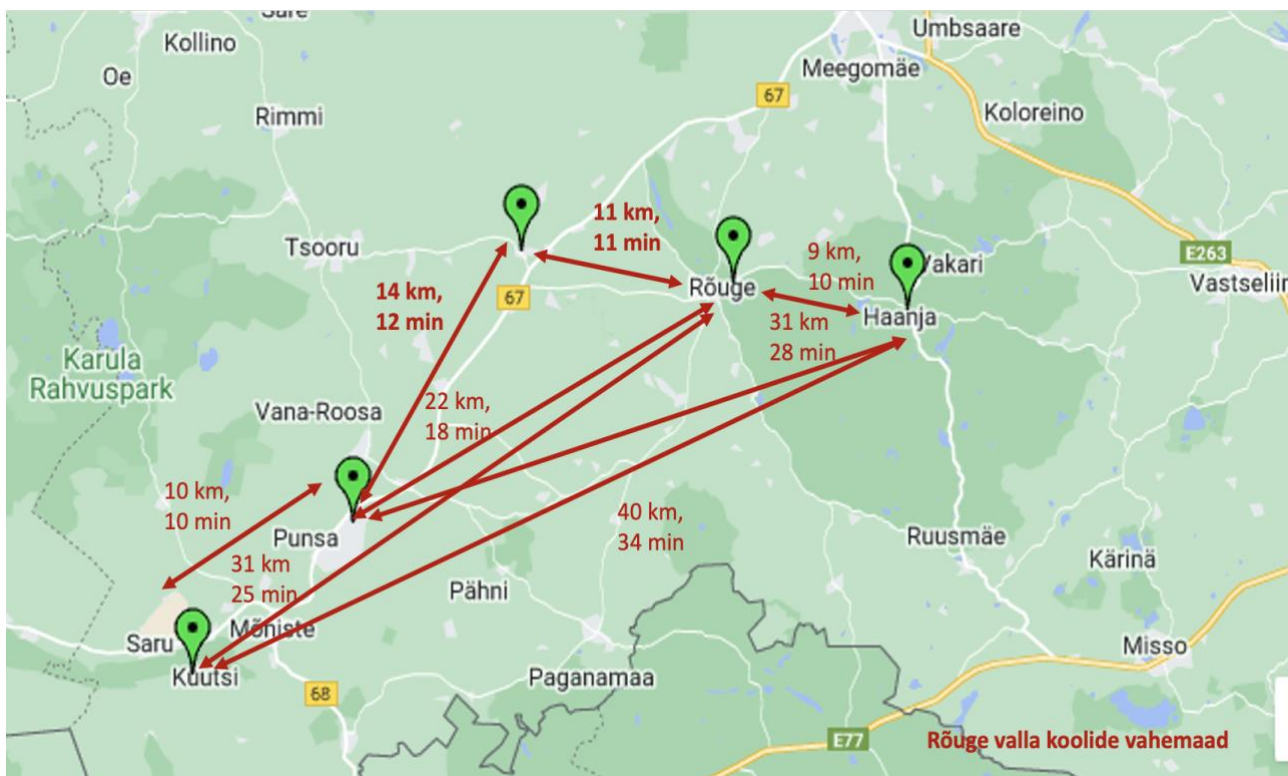
Tabel 26. Rõuge valla lasteaedade juhtimiskulud, majandus- ja köögipersonali kulud. Tabelis ei ole arvestatud õpetajate, abiõpetajate kuludega. Arvestuse aluseks on kuu palgamäär.

Lasteaiad	Mõniste lasteaed		Varstu lasteaed		Haanja lasteaed		Rõuge lasteaed	
Juhtimiskulud (direktor, õppejuht)	370	0,2	185	0,1	740	0,4	3100	1,5
Majanduspersonali kulud (abitööline)	725	1	0	0	0	0	1740	2,4
Köögipersonali kulud	0	0	0	0	0	0	1000	1
KOKKU	1095		185		740		5840	

Tabel 27. Mõniste ja Varstu haridusasutuste hoonete haldamiskulude ülevaade, tegelikud kulud seisuga 30.09.20223

Ümardatud täissummadeks

	Mõniste kool	Mõniste lasteaed	Varstu kool	Varstu lasteaed
Küte ja soojusenergia	14049	1473	15992	2398
Elekter	6723	1806	5487	2068
Vesi ja kanalisatsioon	494	126	1168	289
Korrashoiu ja remondimaterjal	3189	1426	2262	324
Korrashoiuteenused	2239	417	2250	667
Kokku	26694	5248	27159	5746
Koolitoidu majandamiskulud				
Küte ja soojusenergia			2898	
Elekter			3890	
Vesi ja kanalisatsioon			483	
Korrashoiu ja remondimaterjal	476		1164	
Korrashoiuteenused	298		96	
Kokku	774	0	8531	0
Mõniste spordi- ja huvihariduse kulud (arvestusega 70% kool ja 30% rahvamaja)				
Küte ja soojusenergia	6677			
Elekter	1575			
Vesi ja kanalisatsioon	120			
Korrashoiu ja remondimaterjal	350			
Korrashoiuteenused	780			
Kokku	9502			
Lapse kohta haldamiskulu	754	181	728	479

Joonis 12. Rõuge valla koolide vahemaad kilomeetrites ja sõiduajaj (allikas: Google maps)

7. Kasutatud allikad

1. Eesti põhikoolide tõhusus ja seda kujundavad tegurid
<https://arenguseire.ee/raportid/eesti-pohikoolide-tohusus-ja-seda-kujundavad-tegurid/>
2. Miks on haridusvõrgu muudatused vajalikud?
<https://www.elvl.ee/documents/21189341/36066203/HaridusLood+faktileht+partnerile.pdf/6ab2d33e-2582-4670-8c73-a0e4bb2e142f>
3. Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes
(<https://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2015/06/uuring-era-ja-avalike-teenuste-ruumilise-paiknemise-ja-kc3a4ttesaadavuse-tagamisest-ja-teenuste-kc3a4sitlemisest-maakonnaplaneeringutes.pdf>)
4. Rõuge valla rahvastikuprognosis ja võimalused elanike arvu mõjutamiseks
(<https://rouge.kovtp.ee/documents/822972/35109056/R%C3%B5uge+valla+rahvastikupronoos.+L%C3%B5pparuanne..pdf/346a152b-a16c-4c1d-98ad-85e1111f40b1?version=1.0>)
5. Mida arvestada haridusvõrgu ümberkorraldamisel?
<https://www.elvl.ee/documents/21189341/30953807/Soovitused+KOV-dele+%C3%BCmberkorraldamiseks1.pdf>
6. Pöder, K., Veski, A., Lauri, T., Ferraro, S. (2023). Koolide ja koolivõrgu efektiivsus. Tallinn: Arenguseire
7. Keskus. (https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023_koolide-ja-koolivorgu-efektiivsus_uuring.pdf)